

เวทีนำเสนองานวิจัย

๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๘

ณ

อนุสรณ์สถานประวัติศาสตร์ตั้งแดง

ม.๑ ต.ลำสินธุ์ กิ่ง อ.ศรีนครินทร์ จ.พัทลุง

ครูเปลก ชายเกตุ นักต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย

(พ.ศ. ๒๔๘๐ - ๒๕๑๖)

การศึกษาเพื่อความเข้าใจข้อเท็จจริง

ของ

เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นร่วมกัน

ของ

ชาวกิ่งอำเภอศรีนครินทร์และชาวพัทลุง

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค

๕
๑๖

ทิมวิชัยหลัก

โครงการวิจัยกรณีศึกษาดัง

การศึกษาเพื่อความเข้าใจข้อเท็จจริง

ของ

เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นร่วมกัน

ของ

ชุมชนกิ่งอำเภอศรีนครินทร์และชาวพัทลุง

นายสมยศ เพชรา

นายอำนาจ พงศ์ชู

นายโชคดี คงยวง

นายพา ผอมขำ

น.ส.ปราณี บัวแก้ว

น.ส.เรียม เต็มราม

นางสาคร หาสังข์

นายภูษาดิ ชายเกตุ

นางบุปผา เพชรา

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
1. โครงการวิจัยกรณีถึงแก่งศพทลุง	1
2. บริบทชุมชน	5
3. พ.ค.ท.และการต่อสู้ด้วยอาวุธ	9
4. การเคลื่อนไหวต่อสู้ด้วยอาวุธในจังหวัดพัทลุง	15
5. ความหมายของคำว่า “ถึงแก่งศพ”	25
6. เหตุการณ์เผาถึงแก่งศพจากเอกสารและคำบอกเล่า	26
7. แนวคิดอันนำสู่กรณีถึงแก่งศพ	28
8. ผลกระทบที่สังคมได้รับจากการต่อสู้ด้วยอาวุธระหว่าง ประชาชนและรัฐ	30
9. อนุสรณ์ประวัติศาสตร์ถึงแก่งศพ	31
10. บทสรุป “กรณีถึงแก่งศพ”	34

โครงการวิจัยกรณีดังแดง ฯ พัทลุง

.....

จากเหตุการณ์ที่มีการต่อสู้กันระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชน ในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง ซึ่งในช่วงดังกล่าวมีการปราบปรามรุนแรง และมีการทารุณกรรมด้วยวิธีต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการยิงทิ้ง จับกุมคุมขัง ซ้อมอย่างทารุณและจับขังเฮลิคอปเตอร์แล้วทิ้งลงเขา รวมถึงการจับคนเป็น ๆ ลงในถังน้ำมันแล้วเอาไฟเผา จนเกิดเป็นที่มาของคำว่า “ทิ้งลงเขา” และ “เผาถังแดง” ขึ้น ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวแม้ว่าจะผ่านมานานกว่า 30 ปีแล้ว แต่ก็ยังคงส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้คนในท้องถิ่น และยังมีคำถามค้างคาใจของคนในท้องถิ่นมากมาย ซึ่งที่ผ่านมาชุมชนยังรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ดังกล่าวที่ยังแตกต่างกัน ทำให้กลายเป็นช่องว่างในการรับรู้ข่าวสารและเกิดความขัดแย้งแตกแยกกันมายาวนาน ทั้งระหว่างประชาชนกับประชาชน และประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

การศึกษาวิจัย “กรณีดังแดง” ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ โดยเฉพาะกิ่งอำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง ซึ่งมีผลกระทบต่อเหตุการณ์ครั้งนั้นค่อนข้างมากมีการแบ่งฝ่ายต่อสู้อย่างชัดเจน ส่งผลให้ชุมชนเกิดความแตกแยก เป็นปัญหาสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้เกิดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ตรงกันบนฐานของการมีส่วนร่วมของชุมชน อีกทั้งยังเป็นการสร้างฐานข้อมูลของท้องถิ่นและเป็นการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริงของภาคประชาชน ซึ่งชนรุ่นหลังจะได้รับรู้ประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของตนเองอย่างถูกต้อง และให้ชุมชนได้เรียนรู้บทเรียนที่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาคความขัดแย้งมาเป็นบทเรียนเพื่อแก้ปัญหาคความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อให้เกิดความสงบสุขอย่างยั่งยืนในชุมชนต่อไป

1. คำถามวิจัย

1. กรณีดังแดงเกิดขึ้นได้อย่างไร มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้าง และชุมชนได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์อย่างไรบ้าง
2. ชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างไรบ้างจากการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกรณีดังแดง ร่วมกันและสามารถใช้เป็นแนวทางสร้างชุมชนคุณภาพ สมานฉันท์ และเอื้ออาทรซึ่งกันและกันได้อย่างไร

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล สาเหตุของปัญหา กรณีดังแดง ที่ถูกต้องและเป็นจริง
2. เพื่อให้ชุมชนได้รับรู้ข้อมูลประวัติศาสตร์เหตุการณ์กรณีดังแดงได้ตรงกัน
3. เพื่อเป็นกรณีตัวอย่างให้กับสังคมถึงผลกระทบของการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาคของชุมชน
4. เพื่อศึกษาทุนทางสังคมที่ดั่งามของชุมชนในอดีตมาเป็นแบบอย่างของชุมชนในปัจจุบัน

5. เป้าหมาย

1. ให้ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับรู้ข้อมูลของเหตุการณ์ที่เป็นจริง
2. ให้ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับรู้ข้อมูลของเรื่องราวที่เกิดขึ้นตรงกัน เพื่อลดความขัดแย้งแตกแยก

หรือความหวาดระแวงแคลงใจที่เกิดขึ้น

3. สรุปเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกรณีดังกล่าว บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเผยแพร่ให้สังคมได้รับรู้ ได้เก็บรวบรวมเรียนอันล้ำค่าที่แลกด้วยชีวิตเลือดเนื้อของฝ่ายต่าง ๆ ในชุมชนมากมาย

4. ต้องการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน และส่งเสริมความรักความสามัคคีของชุมชน เป็นการเก็บรวบรวมเรียนจากอดีตมาจัดการกับเหตุการณ์จริงในปัจจุบันและอนาคตอย่างสร้างสรรค์

6. พื้นที่ศึกษา

1. กิ่งอำเภอศรีนครินทร์ และอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดพัทลุง
2. อำเภอชะอวด, อุหารณ์, ร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. อำเภอเวียงสระ, นาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

7. วิธีการดำเนินงาน

1. ระยะที่ 1 จัดสัมมนาเกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูล การปรับความคิดความเข้าใจร่วมกันในการดำเนินงานตามโครงการ ทำการศึกษาเอกสารและจดบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
2. ระยะที่ 2 เก็บข้อมูลในพื้นที่ผ่านเวทีชาวบ้านในพื้นที่ต่าง ๆ สังกเคราะห์ข้อมูลที่ได้
3. ระยะที่ 3 เติมเต็มข้อมูลที่ได้ เขียนรายงานฉบับสมบูรณ์
4. ระยะที่ 4 เสนอผลงานวิจัย

8. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ชุมชนได้ร่วมกันเรียนรู้ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นร่วมกัน ได้เข้าใจปัญหาความจำเป็นของกันและกันในการต้องแยกฝักแยกฝ่ายในอดีต ขจัดความหวาดระแวงต่อกันในท่ามกลางกระบวนการเรียนรู้ และได้บันทึกประวัติศาสตร์ของชุมชนด้วยตัวเอง

2. เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาของชุมชน โดยชุมชนมีส่วนร่วม
3. เกิดความร่วมมือและมีแนวทางในการแก้ปัญหาความขัดแย้งของชุมชนอย่างยั่งยืน

9. ข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่หลักในการวิจัย

9.1 ที่ตั้ง

กิ่ง อ. ศรีนครินทร์ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของ จ.พัทลุงตามแนวเทือกเขาบรรทัดที่พาดผ่านดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ต.ตะพาน อ.ศรีบรรพต, ต.แพรกษา อ.ควนขนุน
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ต.สมหวัง ต.กงหรา อ.กงหรา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ต.โคกชะงาย ต.นาท่อม ต.ร่มเมือง อ.เมืองพัทลุง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ต.กะช้อง อ.นาโยง จ.ตรัง

กิ่งอำเภอศรีนครินทร์ จัดตั้งขึ้นตามประกาศของกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2539 ให้มีผลตั้งแต่วันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2539 เรียกว่า กิ่งอำเภอลือพล แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 4 ตำบล คือ ตำบลลือพล มี 14 หมู่บ้าน ตำบลบ้านนา มี 12 หมู่บ้าน ตำบลอ่างทอง มี 8 หมู่บ้าน ตำบลลำสินธุ์ มี 9 หมู่บ้าน รวม 43 หมู่บ้าน

ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นกิ่งอำเภอศรีนครินทร์ เพื่อเฉลิมพระเกียรติและเป็นพระอนุสรณ์แด่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เนื่องในวโรกาสที่เสด็จมาเยี่ยมประชาชนกิ่งอำเภอนี้ในอดีต

สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไป เป็นที่ราบสลับเนินเขา มีพื้นที่ป่าไม้สลับที่ราบ และมีคลองธรรมชาติหลายสายที่เป็นแหล่งน้ำสำคัญของชุมชน ได้แก่ คลองเขาคราม คลองลำโน คลองวง คลองพน คลองลำคลองลำยุง คลองขี้ไก่ คลองเต่า ฯลฯ นอกจากนี้มีลำห้วยที่สำคัญอีกมากมาย เช่น ห้วยลำพัน ห้วยลำเลียง ห้วยกุย ห้วยหิ ห้วยลำหาน ห้วยขุ่น ห้วยนารา ห้วยกะ ห้วยจังหวัง ห้วยบก ห้วยซบซาง ห้วยชวน ห้วยทำฝั่ง ฯลฯ

สถานที่สำคัญของกิ่งอำเภอศรีนครินทร์ คือ วัดถ้ำสุมน ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านนา, วัดถ้ำพุทธโคดม (ถ้ำลำเลียง) ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านนา, น้ำตกเขาคราม อยู่ที่หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านนา, น้ำตกโดนแพรทอง อยู่ที่หมู่ที่ 6 ตำบลลำสินธุ์ และน้ำตกฟ้าถัน อยู่ที่หมู่ที่ 14 ตำบลชุมพล

กิ่งอำเภอศรีนครินทร์ เป็นเส้นทางของถนนเพชรเกษมที่จะผ่านเขาพับผ้าไปยังจังหวัดตรัง

9.2 ประชากร

กิ่งอำเภอศรีนครินทร์ มีจำนวนประชากร 25,138 คน ชายจำนวน 12,797 คน หญิงจำนวน 12,341 คน

9.3 เส้นทางคมนาคม

ชุมชนศรีนครินทร์แต่เดิมติดต่อกับชุมชนรอบข้างโดยเส้นทางหลวงหมายเลข 4 พัทลุง - ตรัง นอกจากนี้ยังมีการก่อสร้างถนนใหม่ให้เป็นถนนลาดยางที่ใช้ได้ทุกฤดูกาล สู่อำเภอต่าง ๆ และจังหวัดรอบข้าง

1) เส้นทางสู่อำเภอกงหรา คือ ถนนหัวถนนท่านช่วย - ชะวีร์ ถนนคลองหมวย - กงหรา ถนนสายบ้านต้นไทร - ไสแควะ ซึ่งถนนทั้งหมดสามารถบรรจบกันและเชื่อมต่อไปยังอำเภอตะโหมด อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุงและจังหวัดสงขลาได้

2) เส้นทางสู่อำเภอศรีบรรพต คือ ถนนสายควนคินสอ - เขาปู่เขาย่า อำเภอศรีบรรพตที่สามารถเชื่อมต่อไปยังอำเภอป่าพะยอมอีกหลายเส้นทาง

9.4 สถานศึกษาในระบบโรงเรียนในปัจจุบัน

ระดับ / สังกัด	จำนวน
ระดับก่อนประถมศึกษา	
1) จำนวนโรงเรียน	12
2) จำนวนห้องเรียน	27
3) จำนวนนักเรียน	640
4) จำนวนครู อาจารย์	27
ระดับประถมศึกษา	
1) จำนวนโรงเรียน	12
2) จำนวนห้องเรียน	77
3) จำนวนนักเรียน	2,177

4) จำนวนครู อาจารย์	132
ระดับมัธยมศึกษา	
1) จำนวนโรงเรียน	4
2) จำนวนห้องเรียน	13
3) จำนวนนักเรียน	295
4) จำนวนครู อาจารย์	20

(ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดพัทลุง)

9.5 สาธารณสุข

มีสถานอนามัยประจำตำบล ประจำหมู่บ้านต่าง ๆ เช่น ตำบลบ้านนา ตำบลลำสินธุ์ บ้านลำไย เป็นต้น โดยมีอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ประจำชุมชนคอยช่วยเหลือ นอกจากนี้โรงพยาบาลศรีนครินทร์ได้เริ่มการดำเนินงานแล้ว แม้ว่าสถานที่ทำการยังอยู่ในระหว่างการดำเนินการด้านการจัดหางบประมาณในการก่อสร้างอยู่

9.6 ศาสนาความเชื่อ

ศาสนาที่สำคัญ คือศาสนาพุทธ โดยมี วัด 10 แห่ง คือ วัดทุ่งยาว วัดขัน วัดลำ(ร่มเมือง) วัดบ้านนา วัดลำสุมน วัดนาวง วัดลำไย วัดโตน วัดกงหิตลำสินธุ์ วัดเกษตรนิคม สำนักสงฆ์ 2 แห่ง คือ สำนักสงฆ์พุทธโคดม สำนักสงฆ์เขาคราม มีสุสานคนจีน 2 แห่ง ที่บ้านควนดินสอ สุสานคริสต์ 1 แห่งที่ บ้านควนปายาง นอกจากนี้ยังมีป่าช้าเก่าอีกจำนวนหนึ่ง นอกเหนือจากการนับถือศาสนาแล้ว ชุมชนยังมีความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือครูบาอาจารย์ต่าง ๆ เช่น ความเชื่อเรื่องยายชีตาต้มหมุด ความเชื่อเรื่องทวดหลา ทวดหลัง ทวดลาญ ความเชื่อต่อทวดคนบ ทวดตาสีหมาน และการไหว้ครุมนโนราห์ของบางครอบครัว

9.7 ขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน

ชุมชนศรีนครินทร์ยังคงมีขนบธรรมเนียมประเพณีมากมายที่สืบทอดมาแต่เดิม เช่น งานสงกรานต์ การแต่งงาน การบวช การเข้าพรรษาออกพรรษา งานบุญเดือนสิบ ฯลฯ

9.8 ปัญหาของชุมชน

ที่สำคัญในปัจจุบัน ก็คือ ปัญหาสิทธิทำกิน ปัญหาสุขภาพจิต สถานบริการทางเพศและการพนัน เป็นต้น

กรณีแจ้งแดงพัทลุง : บริบทชุมชนและเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง

บริบทชุมชน

ที่ตั้งและภูมิประเทศของจังหวัดพัทลุง

จังหวัดพัทลุง ตั้งอยู่ทางภาคใต้ทางฝั่งตะวันออก ห่างจากกรุงเทพฯ ๗ ตามเส้นทางรถยนต์ สายเอเชีย (ทางหลวงหมายเลข 4) เป็นระยะทาง 858 กิโลเมตร และเส้นทางรถไฟเป็นระยะทาง 846 กิโลเมตร มีขนาดพื้นที่เป็นอันดับที่ 11 ของภาคใต้ และมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ ติดอำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช และอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา

ทิศใต้ ติดอำเภอรัตภูมิ อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา และอำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล

ทิศตะวันออก ติดทะเลหลวง (ทะเลสาบสงขลาตอนใน) ซึ่งเป็นน่านน้ำเขตติดต่อกับอำเภอระโนด

อำเภอกระแสสินธุ์ อำเภอสะทิงพระ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

ทิศตะวันตก ติดเทือกเขาบรรทัด ซึ่งเป็นเขตติดต่อกับอำเภอห้วยยอด อำเภอเมือง อำเภอนาโยง อำเภอย่านตาขาว อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง

สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปของจังหวัดพัทลุง ประกอบด้วยพื้นที่ราบสูงจากทิศตะวันตกตั้งแต่เทือกเขาบรรทัด แล้วค่อยลาดต่ำลงมาเป็นที่ราบทางตะวันออก และยังมีพื้นที่บางส่วนเป็นเกาะอยู่ในทะเลสาบสงขลา จากลักษณะภูมิประเทศดังกล่าวนี้ทำให้พื้นที่ทางตะวันออกเหมาะแก่การทำนาและการประมง ส่วนพื้นที่ทางตะวันตกซึ่งรวมถึงอำเภอศรีนครินทร์ไว้ด้วย เป็นป่าไม้ สวนยางพารา และสวนผลไม้ นานาชนิด นอกจากนี้เทือกเขาบรรทัดยังเป็นแหล่งกำเนิดสายน้ำที่สำคัญ เช่น คลองลำปำ คลองปากประ คลองท่ามะเดื่อ คลองป่าพะยอม คลองตลิ่งชัน คลองห่านโพธิ์ คลองควนขนุน ฯลฯ ซึ่งไหลผ่านที่ราบทางด้านตะวันออกลงสู่ทะเลสาบสงขลา

พัทลุงเป็นเมืองเกษตรมาแต่อดีต เป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญ ทั้งเป็นแหล่งผลิตสัตว์ที่สามารถหล่อเลี้ยงความต้องการบริโภคสัตว์ชนิดต่าง ๆ ไปทั่วภาคใต้ ผลผลิตที่มากที่สุดคือ สุกกร นอกจากนี้ในปัจจุบันจังหวัดกำลังผลักดันการผลิตโคเนื้อให้เป็นยุทธศาสตร์สำคัญของการพัฒนาจังหวัด เป็นแหล่งของผลไม้ นานาพันธุ์ไม่ว่า ทุเรียน รางสาด ลองกอง มังคุด เหียงและสะตอ อีกทั้งยังมีลักษณะพิเศษกว่าท้องถิ่นอื่น คือ ผลไม้ในจังหวัดพัทลุงออกดอกออกผลปีละ 2 ครั้ง ทั้งผลไม้ตามฤดูกาลปกติที่เรียกว่า ผลไม้ปี และผลไม้นอกฤดูกาลที่เรียกว่า ผลไม้ปรัง เนื่องจากรับมรสุมทั้งสองฟากฝั่งทั้งมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และตะวันออกเฉียงเหนือ มีฝนตกเกือบตลอดปี สำหรับกิ่งอำเภอศรีนครินทร์เป็นพื้นที่เพาะปลูกมากกว่าเลี้ยงสัตว์

ปัจจุบันจังหวัดพัทลุงแบ่งการปกครองออกเป็น 10 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองพัทลุง อำเภอป่าพะยอม อำเภอศรีบรรพต อำเภอกวนขนุน อำเภอเขาชัยสน อำเภอป่าบอน อำเภอตะโหมด อำเภอปากพะยูน อำเภอกงหรา อำเภอบางแก้ว และกิ่งอำเภอศรีนครินทร์ซึ่งแยกพื้นที่การปกครองจากพื้นที่ของอำเภอเมืองพัทลุงทางทิศตะวันตกตามแนวเทือกเขาบรรทัด 4 ตำบลใน พ.ศ. 2539

กิ่งอำเภอศรีนครินทร์

บริเวณกิ่งอำเภอศรีนครินทร์ปัจจุบันนับเป็นชุมชนเก่าแก่ เพราะมีร่องรอยทางโบราณคดีย้อนหลังไปถึงยุคหินเก่าที่มีอายุกว่า 2,500 – 4,000 ปี¹ มีชุมชนสำคัญ 4 ชุมชน ได้แก่ บ้านนา ลำสินธุ์ ชุมพล และอ่างทอง

พื้นที่กิ่งอำเภอศรีนครินทร์ส่วนใหญ่ครอบคลุมตำบลบ้านนา ส่วนตำบลลำสินธุ์ เคยเป็นส่วนหนึ่งของตำบลบ้านนาแต่เดิม รัชกาลที่ 5 เคยเสด็จมาประทับแรมที่ตำบลบ้านนาถึง 7 วัน 7 คืน จนเกิดตำนานเงาะป่าที่รู้จักกันทั่วประเทศ ชาวบ้านผู้นำ คณัง เด็กชายชาวป่าถวายในหลวงรัชกาลที่ 5 ได้รับการปูนบำเหน็จให้เป็นขุนอาสาวิญญูร คันตระกูลเกืออาสา²

ชุมชนลำสินธุ์มีตำนานชื่อบ้านที่เกี่ยวข้องกับชุมชนงหรา มีความสัมพันธ์พึ่งพากันระหว่างชุมชนมานาน สมัยก่อนเมื่อข้าวไม่พอกินชาวลำสินธุ์จึงต้องหาผลไม้ไปแลกข้าวจากบ้านสมหวังซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอำเภองงหรา ซึ่งเป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีฐานะดีกว่า มีความรู้มากกว่า มีข้าวโคกทรัพย์ที่สำคัญที่สุดของชุมชนมากกว่า

ชุมชนชุมพล เป็นส่วนหนึ่งของตำบลโคกชะงาย อำเภอเมืองพัทลุงแต่เดิม บ้านชุมพลเป็นบ้านเกิดของตระกูลเก่าแก่บางตระกูล เช่น ตระกูลตำแดง เป็นต้น แต่ตำบลชุมพลในปัจจุบันนั้นเนื้อที่ส่วนใหญ่เป็นหมู่บ้านใหม่ที่ขยายตัวออกไปประมาณ พ.ศ. 2490 เป็นต้นมา

ชุมชนอ่างทองเป็นตำบลใหม่ที่แยกตัวจากตำบลร่มเมือง อำเภอเมืองพัทลุง ชุมชนอ่างทองจึงคงความสัมพันธ์กับตำบลร่มเมือง อำเภอเมืองพัทลุง มากกว่ากิ่งอำเภอศรีนครินทร์ที่แยกตัวออกมาใหม่ ชื่อ “อ่างทอง” นั้นบ่งว่า เรียกตามชื่อควนแห่งหนึ่งของตำบล บ้างว่าเรียกตามวังน้ำของคลองสายหนึ่งที่มีน้ำลึก ไสจนสามารถมองเห็นก้อนกรวดก้อนหินสีทอง เสมือนเป็นอ่างทองธรรมชาติของชุมชน

ความเป็นอยู่และการทำมาหากิน

รูปแบบของการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนของของชุมชนศรีนครินทร์มีลักษณะเดียวกับชาวใต้ทั่วไป คือ ลักษณะครอบครัวขยาย คนในชุมชนจะมีความสัมพันธ์ในระบบสังคมเครือญาติ ในชุมชนหนึ่ง ๆ ผู้คนมักเกี่ยวดองสัมพันธ์กันไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ได้แก่ ญาติพี่น้องทางสายโลหิตโดยตรง การผูกสัมพันธ์จากการแต่งงาน แม้หากมีความสัมพันธ์ที่ห่างออกไป ในระหว่างชุมชนก็ยังมีระบบ “ย้ายเกลอ – ไร่ไถ่มา” เข้ามาผูกพันเกาะเกี่ยวกันได้ หากมีความเดือดร้อนก็ต้องช่วยเหลือกันและกัน

ในอดีต ศรีนครินทร์มีความอุดมสมบูรณ์ “คืนไหนฝนตก พาไช้ดักปลาไปวางไม่นานก็จะได้ปลากลับมาเต็มไซ ในฤดูฝนน้ำนองชาวบ้านนาทุกครัวเรือนสามารถดักปลาหูดที่มีเนื้ออร่อยมากินกัน” ครอบครัวไม่มีเงินสักบาทก็อยู่ได้ กุ้งหอยปูปลาหาได้จากแหล่งน้ำ ห้วยหนองคลองบึง ออกจากบ้านไปไม่นานก็สามารถหามาปรุงเป็นอาหารได้แล้ว สัตว์ป่าต่าง ๆ ก็อุดมสมบูรณ์ เช่น กระงง ซึ่งในฤดูฝนมีน้ำท่วมกระงงจะหนีน้ำขึ้นไปรวมกันอยู่บนจอมปลวกหลาย ๆ ตัว หากต้องการแกงกระงง ก็ใช้พร้าวหรือ ไม้เลือกตีเอา

¹ คำนวณอายุชุมชนจากการค้นพบกระดูกมนุษย์โบราณในถ้ำลำเลียง บ้านลำใน หมู่ 7 ตำบลบ้านนา กิ่งอำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง ที่ตั้งของสำนักสงฆ์พุทธโคดมในปัจจุบัน

² เวทีสำนักสงฆ์สวนสน บ้านเขาคราม 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2547

ผืนดินก็อุดมสมบูรณ์ จะปลูกอะไรก็งอกงามดีไม่ต้องพึ่งปุ๋ยเคมี ไม่ต้องใช้ยาฆ่าแมลงสารพัดชนิด ทำนาข้าวแค่ใช้มูลค่างจากในถ้ำต่าง ๆ ก็เพียงพอ ดังคำกลอนที่ว่า

“บ้านนาสง่าล้ำ ชาวถิ่นทำแต่การงาน
ทำสวนล้วนโอฬาร ทั่วถิ่นฐานฝ้ายบ้านนา
กล้วยอ้อยมะพร้าวหมาก ปลูกกันมากทุกเคหา
ขนุน จำปาคะ ทั้งน้อยหน้าและทุเรียน”

การติดต่อกับต่างหมู่บ้านหรือตัวเมือง ส่วนใหญ่จะเดินไปมาหาสู่กัน หรือไม่ก็ใช้แพหรือเรือใช้เส้นทางน้ำที่สะดวกสบายกว่าหน้อยหนึ่ง ชาวบ้านที่ต้องการไปเที่ยงงานในเมืองต้องเดินเท้ากว่าจะกลับถึงบ้านก็บ้าย บ้านเมืองคอนนั้นยังไม่มีไฟฟ้า แสงสว่างในบ้านเรือนต้องตามได้ตามตะเกียงน้ำมันก๊าด วิทยุก็มีน้อย เพราะราคาแพงกว่าที่ชาวบ้านทั่วไปจะซื้อได้

การศึกษา

ชาวบ้านส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาเพียงแค่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีโรงเรียนประถมศึกษาไม่กี่โรง ไม่มีอาคารเรียนถาวรของโรงเรียน ต้องอาศัยศาลาเปรียญของวัดเป็นที่เรียน การเรียนหนังสือชั้นสูงจึงมีโอกาสน้อย ผู้ที่มีโอกาสได้เรียนจะต้องมีฐานะดี มีญาติพี่น้องในเมืองให้ที่พึ่งพิงอาศัย หรือไม่ก็ต้องมีความมานะพยายามสูงโดยไปอาศัยฝากตัวเป็นศิษย์วัดที่ในเมือง

สมัยนั้น คนเรียนหนังสือมีน้อย เพราะไม่มีเงิน รายได้จากการขายวัว ขายข้าว ขายผลไม้ ขายไก่ ไม่พอที่จะส่งให้ลูกได้เรียนหนังสือได้ ชาวบ้านโดยทั่วไปจะไม่มีโอกาสได้เล่าเรียนสูง ๆ ผู้ที่มีโอกาสได้เรียนหนังสือจะมาจากครอบครัวที่มีอันจะกิน เมื่อเรียนจบแล้วจะได้เป็นครู เป็นตำรวจ

การสาธารณสุข

สุขภาพอนามัยเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งของชุมชน โรคภัยไข้เจ็บในสมัยก่อน เช่น ไข้มาเลเรีย ไข้ฟอง(โรคไต) การคลอดลูกหรือการบาดเจ็บจากการต่อสู้ทำร้ายกันของมนุษย์ด้วยกันเอง หรือภัยจากสัตว์ร้าย เช่น งูพิษ ชาวบ้านต้องช่วยเหลือตนเองตามมีตามเกิด นอกจากนี้ความสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขกับชาวบ้านก็ห่างเหินเจ้าหน้าที่ที่มีทัศนคติเชิงลบต่อชาวบ้านซึ่งยากจน ถ้าหลังในชนบท ดังมีเรื่องเล่ากันว่า ครั้งหนึ่งมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาเยี่ยมนักเรียนสมัยนั้นซึ่งส่วนใหญ่จะแต่งตัวอมเมม เสื้อผ้าสกปรก ผ่ายผอม หัวโต ฟุงโร ก้นปอด เมื่อมีแขกแปลกหน้ามาเยี่ยมก็จะรุมล้อมเข้าหาด้วยความสนใจ ปราบกว่าเจ้าหน้าที่เหล่านั้นเอามือปิดจมูกด้วยความรังเกียจบอกว่า “เหม็นสาบ” ให้ถอยไปห่าง ๆ

ประเพณีวัฒนธรรม

ชุมชนศรีนครินทร์มีขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาไม่แตกต่างจากชุมชนอื่น ๆ ในพัทลุง เช่น การบวช ซึ่งถือเป็นกิจหนึ่งของลูกผู้ชายที่จะต้องกระทำเพื่อตอบแทนคุณบุญการผู้ให้กำเนิด การบวชในสมัยเดิมจึงทำให้คนเป็น “คนสุก” ใคอย่างเต็มภาคภูมิ เมื่อลูกผู้ชายได้บวชเรียนแล้ว ก็จะหาคู่เพื่อแต่งงาน สร้างครอบครัวต่อไป การเลือกคู่ครองของในสมัยก่อนนั้น คนเฒ่าจะต้องดูว่า ผู้หญิงต้องทอหูกเป็น คนข้าวเป็น (การคนข้าวเปลือกที่ตากไว้ในเสื่อ หรือหนังวัว) ฝัดข้าวซ้อมสารเป็น ผู้ชายจะต้องเป็น “คนหัวไม้” เป็น “ไอ้เสื่อ” มีอิทธิพล จึงจะสามารถนำพาครอบครัวได้ หลังการสู่ขอจะมีการบูรณะทางโหราศาสตร์ว่า

เหมาะสมกันหรือไม่ จากนั้นก็มีการดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อจัดพิธีแต่งงานต่อไป ที่น่าสังเกตก็คือ ในวันแต่งงานจะมีการทำขวัญบ่าวสาว ที่มีเนื้อหาสั่งสอนการครองชีวิตคู่ให้เป็นไปอย่างราบรื่นตราบจน “ถือไม้เท้าออกทอง กระบองยอดเพชร” งานศพ เมื่อมีการตายจะมีการช่วยเหลือกันโดยเพื่อนบ้านจะนำข้าวสาร เกลือ กะปิ ไปให้เพื่อใช้ทำอาหารเลี้ยงคนที่มาช่วยงาน ในวันเผาก็จะช่วยกันหามไปวัด คนเดินตามหลังก็จะถือไม้พิน แยกเอาส่วนปลายของไม้พินไปข้างหน้าคนละดุ้นไปช่วยเผาศพ

ค่านิยมโจร

การเป็นโจรถือเป็นเรื่องปกติของลูกผู้ชายในชนบทห่างไกล ลูกผู้ชายต้อง “ลัก” เป็นเช่นเดียวกับที่ต้องบวชเรียนให้กับพ่อแม่ผู้มีพระคุณของตน การลักเป็นการแสดงออกถึงวุฒิภาวะการเป็นผู้นำของครอบครัว

แต่โจรในช่วงเวลาก่อนที่จะมีการเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลกลางนั้นกลายเป็นปัญหาใหญ่ของชุมชนที่เดียว ชุมชนแทบจะไม่มีวัวไว้ไถนา ขณะเดียวกันผู้หญิงทั้งที่มีครอบครัวแล้วหรือยัง โสคราก็ถูกข่มเหงน้ำใจจากเหล่าโจร บางครอบครัวต้องนำน้องสาว ลูกสาว หลานสาวไปนอนข้างบ้าน “ในป่าปุด” ขณะที่ตัวเองต้องคอยถือปืนเท่าที่จะหาได้คอยลาดตระเวนป้องกันภัยให้

ทุกชุมชนได้รับความเดือดร้อน ชาวบ้านต้องตกอยู่ในสภาพที่หวาดกลัว ต้องระแวงระวังอยู่ตลอดเวลา กลไกของรัฐไม่อาจปกป้องภัยจากโจรร้ายผู้มีอิทธิพล ชาวบ้านมีแต่ต้องช่วยเหลือตนเองตามวิถีของตัวเอง การพนัน

“ปัญหาของชุมชนที่สำคัญ คือการพนัน โจร” การพนันที่เล่นกันมาก คือ สะบ้า กล้อกแกล็ก อีแปะ (ปั่นแปะ) ไพ่ สมสิบ ปอ และวัวชน การพนันเป็นปัญหาสำคัญอีกปัญหาหนึ่งที่ผูกยึดชาวบ้านไว้กับความยากจนแร้นแค้น ลุ่มหลงอบายมุขนำความขัดแย้งสู่ครอบครัว ไม่สนใจการทำมาหากิน

ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับชาวบ้าน

เจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นห่างชาวบ้านมาก กำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นตัวแทนของเจ้าหน้าที่รัฐที่ใกล้ชิดกับชาวบ้านมากที่สุด ส่วนเจ้าหน้าที่จากอำเภอหรือระดับสูงกว่านั้น นาน ๆ จะมาที่ชุมชนหรือหมู่บ้านสักครั้ง ถ้ามาก็จะมาที่บ้านผู้ใหญ่ ซึ่งจะต้องต้อนรับอย่างดี ต้องมี “แกงไก่” และ “มะพร้าวอ่อน” ไว้ต้อนรับ เจ้าหน้าที่ชาวบ้านคุ้นหน้าคุ้นตาก็มีเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่สรรพสามิต และเจ้าหน้าที่หน่วยมาเลเรีย

‘ ผู้อาวุโสท่านหนึ่งเล่าให้ฟังว่า ครั้งหนึ่ง “ข้าหลวง” หรือผู้ว่าราชการจังหวัด มาเยี่ยม กำนันผู้ใหญ่บ้าน ระดมชาวบ้านให้มาต้อนรับ ใครมีผลไม้ก็หอบหิ้วกันมาต้อนรับ ชาวบ้านนั่งกันเป็นแถว ข้าวของที่นำมาก็จะใส่ถาดใส่กระเชอวางไว้เบื้องหน้าของตน เมื่อข้าหลวงมาถึงปรากฏว่ารีบขึ้นรถกลับทั้งที่ยังเดินไม่ตลอดแถว เพราะกลัวจะได้รับ โรคมาเลเรียเนื่องจากชาวบ้านป่วยด้วยโรคนี้นี้มาก

ชาวบ้านจะพบกับเจ้าหน้าที่เมื่อไปติดต่อราชการ แต่การติดต่อมักก่อให้เกิดทัศนคติเชิงลบต่อชาวบ้านมากกว่าความประทับใจ ชาวบ้านเล่าว่า ความรู้สึกของชาวบ้านต่อเจ้าหน้าที่ทางราชการ ก็คือ “กลัว” เพราะ “ร้าย” และเห็นว่า เจ้าหน้าที่เหล่านั้น “เร็วจับปอจับไฟ (จับ)โจรไม่เร็ว” นอกจากนี้ถ้าโจรเข้าถึงเจ้าหน้าที่ก็ไม่คิดตาราง³

³ เวทีบ้านโดน 24 สิงหาคม พ.ศ. 2546

ในสำนักของชาวบ้านแล้วเจ้าหน้าที่นั้นน่ากลัว จะไปพบเจ้าหน้าที่แต่ละครั้ง ต้องท่อง “คาถา” ไว้ก่อน ภาพของนายเป็นยักษ์ เป็นมาร คอยแต่จะจับผิดชาวบ้าน ชาวบ้านคนไหนที่ไม่มีพวกห้องจะถูกจับกุม ถูกกลั่นแกล้ง

ความสัมพันธ์กับชุมชนอื่น ๆ

ชุมชนศรีนครินทร์เป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีสายสัมพันธ์กับชุมชนอื่น ๆ มาช้านาน มีเส้นทางเชื่อมต่อกับพื้นที่รอบข้างมาแต่โบราณ เช่น ติดต่อกับบ้านสมหวัง , บ้านกงหรา , บ้านเขาเจ็ยก หรือข้ามภูเขาติดต่อกับอำเภอปะเหลียน อำเภอย่านตาขาว อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง จากความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนแบบพึ่งพาอาศัยกัน ได้ค่อย ๆ ร้อยรัดให้แน่นแฟ้นขึ้นผ่านการแต่งงาน การขยายพื้นที่การทำมาหากิน เกิดการไปมาหาสู่กัน โยงใยต่อกันด้วยวัฒนธรรมหัวเกลอ ทั้ง “เกลอนักเลง” หรือ “เกลอโจร” และ “เกลอปัจจุบัน”

สาเหตุที่กล่าวมาข้างต้นเป็นเนื้อดิน เป็นเชื้อเพลิงปะทุที่ถูกรุ่นอยู่ในสังคม เป็นเงื่อนไขของการต่อสู้ด้วยอาวุธที่ดำรงอยู่ ดังนั้น ภายหลังจากที่โอกาสต่อสู้ทางสันติวิธีทางการเมืองของชาวมลิวนิสต์ไทยถูกผิดต้องเปลี่ยนแนวทางการต่อสู้เป็นการต่อสู้ด้วยความรุนแรงแล้ว เชื้อเพลิง เวื่อปะทุที่ถูกรุ่นอยู่แล้วก็ปะทุขึ้นเป็นต่อสู้ด้วยอาวุธครั้งใหญ่ เริ่มต้นจากการเคลื่อนไหว “เปลี่ยนนิสัย” แก่นิสัยที่เคยเป็นโจร เปลี่ยนนิสัยจากการ “ตีไก่” หรือชนไก่มาเลี้ยงไก่ มาช่วยเหลือแรงงานที่เรียกว่า “ซอ” กัน เมื่อชาวบ้านเกิดความตื่นตัวทางการเมืองก็สามารถแผ่ขยายลูกหลานออกไปตามสายสัมพันธ์ “เครือญาติ เกลอย่าน” ที่มีมาช้านานแต่เดิม จนกลายเป็นเหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญที่สุดเหตุการณ์หนึ่งของประวัติศาสตร์การเมืองสมัยใหม่ของประเทศไทย

ลำดับเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกรณีดังแดง

กรณีดังแดงพัทลุง เป็นเหตุการณ์หนึ่งทางประวัติศาสตร์ของประเทศ เพื่อให้เห็นความต่อเนื่องและเข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น สามารถแยกที่มาของเหตุการณ์ออกได้เป็น 2 ปัจจัยหลัก คือ 1) ปัจจัยจากภายนอก ประกอบด้วย การกำเนิด และการต่อสู้ทางการเมืองของ พ.ค.ท. ตามลำดับขั้นตอน การปิดกั้น การปราบปราม การต่อสู้ทางการเมืองจากรัฐ กระทั่งบีบบังคับให้ พ.ค.ท. ต้องตัดสินใจต่อสู้ด้วยอาวุธในที่สุด 2) ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย ปัญหาพื้นฐานที่ดำรงอยู่ในสังคมศรีนครินทร์และสังคมพัทลุงที่ได้กล่าวถึงแล้วในบริบทของชุมชนก่อนการต่อสู้ด้วยอาวุธ

พ.ค.ท. และการต่อสู้ด้วยอาวุธ

แนวความคิดของลัทธิมาร์กซ์ ก็คือแนวทางในการแก้ปัญหาแบบหนึ่ง แนวทางในการแก้ปัญหาชุดหนึ่ง ที่นำเสนอโดยชาวยุโรป 3 ท่าน คือ ดร.คาร์ล มาร์กซ์ ชาวยุโรป ลูกชายของทนายผู้มีอันจะกิน จบการศึกษาปริญญาตรีด้านนิติศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยบอนน์ จบปริญญาเอกทางปรัชญาจากมหาวิทยาลัยเบอร์ลิน เฟรดเดอริก เองเงิลส์ ลูกชายของมหาเศรษฐีชาวยุโรป ดำเนินกิจการด้านโรงงานทอผ้าในอังกฤษ เองเงิลส์ เป็นทั้งเพื่อน เป็นทั้งผู้ดูแลอุปถัมภ์ครอบครัวของมาร์กซ์ เป็นทั้งนักคิด และนักปฏิวัติ วิ.ไอ. เลนิน ชาวรัสเซียซึ่งนำลัทธิมาร์กซ์ไปประยุกต์ใช้กับประเทศนั้นจนสามารถสถาปนารัฐสังคมนิยมแห่งแรกได้สำเร็จ

ลัทธิมาร์กซ - เลนินเช่นเดียวกับลัทธิ หรือ ศาสนาอื่น ๆ ที่เข้าสู่ประเทศไทยและเป็นที่ยอมรับของประชาชน มากบ้างน้อยบ้าง ไม่ว่า ศาสนาพุทธ ศาสนาพราหมณ์ หรือลัทธิประชาธิปไตยแบบอังกฤษที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ลัทธิประชาธิปไตยแบบฝรั่งเศสที่แบ่งอำนาจสูงสุดของประเทศเป็น 3 ฝ่าย คือ นิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ

พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ก็คือพรรคการเมืองพรรคหนึ่งของประเทศไทยที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อแก้ไข ปัญหาของประชาชนและประเทศชาติตามแนวคิดลัทธิมาร์กซ - เลนินดังกล่าว

พ.ศ. 2470 - 2471 การเผยแพร่ลัทธิมาร์กซ - เลนินในประเทศไทยได้เริ่มต้นขึ้น โดยชาวคอมมิวนิสต์จีน และชาวคอมมิวนิสต์เวียดนาม นอกจากนี้ลัทธิดังกล่าวยังเข้าสู่ประเทศไทยผ่านนักศึกษาไทยที่จบการศึกษาจากยุโรป อีกจำนวนหนึ่ง

พ.ศ. 2473 ก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์สยาม

พ.ศ. 2475 คณะราษฎรได้ทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

พ.ศ. 2476 รัฐบาลได้ประกาศใช้ พ.ร.บ.ว่าด้วยคอมมิวนิสต์ ฉบับแรกของประเทศไทย

พ.ศ. 2477 รัฐบาลได้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง (มธก.) เป็นมหาวิทยาลัยเปิดแห่งแรก ที่เปิดโอกาสให้ปัญญาชนที่มีพื้นเพมาจากต่างจังหวัดทั่วประเทศไม่ว่า ไทยกลาง ลาวอีสาน ชาวปักข์ได้ คนเมือง ฯลฯ ปัญญาชนเหล่านี้ได้รับผลสะท้อนการเคลื่อนไหวทางความคิดและวรรณกรรมก้าวหน้าแนวสังคมนิยม ของ พ.ค.ท. และกลุ่มปริทัศน์ - อักษรสาส์น ทำให้ มธก. เป็นสายธารที่เชื่อมต่อและรองรับลัทธิคอมมิวนิสต์เข้าสู่คนไทย และก่อบทบาทที่สำคัญมากต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจการเมืองของประเทศในระยะต่อมา⁴ โดย พ.ค.ท. ที่มีปัญญาชนไทยเหล่านั้นเข้าร่วมในองค์กรนำระดับต่าง ๆ

พ.ศ. 2484 เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นส่งกองทหารเข้าตั้งฐานทัพในประเทศไทย

พ.ศ. 2485 พรรคคอมมิวนิสต์ไทย(พ.ค.ท.)ได้ก่อตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ⁵

พ.ศ. 2489 รัฐบาลได้ยกเลิก พ.ร.บ. ว่าด้วยคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2476⁶ เกิดบรรยากาศทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเต็มใบ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนแรกจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี คือ นายประเสริฐ ทรัพย์สุนทร ประกาศตนเองเป็นสมาชิกพ.ค.ท.ที่เข้าร่วมเคลื่อนไหวการเมืองในระบอบรัฐสภา สำนักพิมพ์มหาชนของพ.ค.ท.

⁴ คำสัมภาษณ์ของดำรง อดีตนักศึกษามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง 7 สิงหาคม พ.ศ. 2546 และ "แต่ลุงเจริญ คอมมิวนิสต์ 4 กุ๊ก" โดย เกษียร เตชะพีระ น.ส.พ.มติชน ราชสัปดาห์ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2548

⁵ พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พ.ค.ท.) (Communist Party of Thailand - CPT.) ก่อตั้งเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2485 หลังการประชุมสมัชชาพรรคทั่วประเทศครั้งที่ 1 ที่ จ.นครสวรรค์ โดยมีสมาชิกก่อตั้ง 57 คน จาก <http://th.wikipedia.org>. 12/11/2548

⁶ พระราชบัญญัติว่าด้วยคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2476 เป็น กฎหมายฉบับแรกซึ่งมุ่งตรงต่อ "ระบบเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐไพฑูริย์ จินดา ดวงจินดา, พ.ศ.อ., อ่างแล้ว, บทนำ

ได้ตีพิมพ์แสดงจุดยืนและประกาศนโยบายอย่างเปิดเผย งานวรรณกรรมลัทธิมาร์กซ - เลนิน ได้ขยายลงไปสู่นักคนไทยอย่างรวดเร็ว⁷

พ.ศ. 2490 เกิดการรัฐประหารล้มล้างรัฐธรรมนูญ โอกาสในการต่อสู้ทางรัฐสภาของ พ.ค.ท.ถูกปิดลง พ.ศ. 2495 มีการกวาดล้างจับกุมทั่วประเทศ ในเหตุการณ์ที่เรียกว่า กบฏสันติภาพ และในปีเดียวกันนี้ทางการได้ประกาศใช้ พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2495

พ.ศ. 2500 ชาวคอมมิวนิสต์ไทย มั่นใจทางการเมืองพอที่จะประกาศต่อสาธารณชนทางหน้าหนังสือพิมพ์ปฏิวัติอย่างหนักแน่นว่า คอมมิวนิสต์ไทยก็เป็นคนไทยที่ถือจารีตประเพณีไทย รักชาติ และรักชีวิตแบบไทย ๆ⁸

พ.ศ. 2501 นักต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยถูกจับกุมคุมขังมากมาย พระสงฆ์ เช่น พระพิมลธรรม พระมหามนัส พระมหาสังเวียน ถูกจับสึกและคุมขังไว้ นักการเมือง เช่น นายเทพ โชตินุชิต และเพื่อนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคอีสานถูกจับกุมคุมขัง

พ.ศ. 2502 มีการจับกุมสมาชิกพรรคและผู้นิยมลัทธิคอมมิวนิสต์ ส่งผลให้การดำเนินงานของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยภาคใต้หยุดชะงักระยะหนึ่ง

6 กรกฎาคม พ.ศ. 2502 นายสุภชัย ศรีสติ กรรมการสภาคนงานแห่งประเทศไทย ถูกประหารชีวิตด้วยอำนาจตามมาตรา 17 ของธรรมนูญการปกครอง

กันยายน พ.ศ. 2504 ภายใต้สถานการณ์ที่โอกาสการต่อสู้ทางสันติวิธีถูกปิดลง และมีการปราบปรามอย่างเฉียบขาดต่อการเคลื่อนไหวทางการเมืองแบบประชาธิปไตย การประชุมสมัชชาทั่วประเทศครั้งที่ 3 ของ พ.ค.ท. ได้เปิดขึ้นและมีมติตัดสินใจต่อสู้ด้วยอาวุธและได้ผ่านนโยบาย 12 ข้อ ดังนี้

(1) ขจัดอิทธิพลรุกรานของจักรพรรดินิยมอเมริกา โคนอำนาจรัฐที่ขายชาติ เผด็จการฟาสซิสต์ และปล้นชาติปล้นประชาชนของสฤษดิ์ จัดตั้งรัฐบาลที่ประกอบด้วยตัวแทนที่รักชาติรักประชาธิปไตยของชนชั้น พรรคการเมือง องค์กร และคณะบุคคลในชนชาติต่าง ๆ แห่งประเทศไทย ดำเนินนโยบายอิสระเป็นกลาง สันติภาพและประชาธิปไตย

(2) เลิกนโยบายตามหลังจักรพรรดินิยมอเมริกา ถอนตัวจากกลุ่มซีโต้ ยกเลิกสนธิสัญญาต่าง ๆ ที่ผูกมัดและทำลายอธิปไตยของชาติ ยุติการรุกรานและแทรกแซงประเทศเพื่อนบ้าน ดำเนินนโยบายเป็นมิตรกับทุกประเทศบนพื้นฐานของความเสมอภาคกับทุกประเทศ รับการช่วยเหลือที่ไม่มีข้อผูกมัดใด ๆ จากต่างประเทศ สนับสนุนการเคลื่อนไหวปลดแอกประชาชาติ การต่อสู้เพื่อความก้าวหน้าของสังคมและพิทักษ์สันติภาพของโลก

⁷ ทาคาฮาชิ คัทซึยุกิ, "ขบวนการสันติภาพไทยจากเอกสารจีน", สำเนาเอกสาร, ไม่ปรากฏปีที่ตีพิมพ์, หน้า 21

⁸ "แต่ลุงเจริญ คอมมิวนิสต์ 4 ลูก" โดย เกษียร เตชะพีระ น.ส.พ.มติชน รายสัปดาห์ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2548

⁹ จินดา ดวงจินดา, พ.ศ.อ. ขบวนการคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย บรรณกิจเทรตติ้ง : กรุงเทพฯ, 2517, หน้า 22

(3) ยกเลิกกฎอัยการศึกที่รัฐบาลสฤษดิ์ประกาศ ยกเลิกธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร ยุบสภาร่างรัฐธรรมนูญที่เป็นหุ่นของสฤษดิ์ จัดตั้งสภาที่ประกอบด้วยตัวแทนที่รักษาสิทธิประชาธิปไตยของประชาชนทุกชนชั้น ทุกพรรคการเมือง องค์กร และบุคคลในชนชาติต่าง ๆ แห่งประเทศไทย ร่างรัฐธรรมนูญใหม่ที่ให้หลักประกันเอกราชของชาติและสิทธิประชาธิปไตยของประชาชนอย่างแท้จริง ยกเลิก พ.ร.บ.ป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์และกฎหมายอื่น ๆ ที่ลิดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชน ปลดปล่อยผู้ต้องหาทางการเมืองที่รักษาสิทธิทั้งหมดตลอดจนผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมด้วยการกลั่นแกล้งโดยทันทีและปราศจากเงื่อนไข

(4) ให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพทางการเมือง การเขียน การพิมพ์ การชุมนุม การเดินขบวน การเชื่อถือศาสนา การนิยมนิติ การผลงาน การจัดตั้งสมาคม และพรรคการเมือง ให้มีการเลือกตั้งทั่วไปโดยเสรี

(5) ชนชาติทุกชนชาติแห่งประเทศไทยมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน คัดค้านการกดขี่เหยียดหยามทางประชาชาติ ทางศาสนา ภาษาและประเพณีนิยม ให้ชนชาติส่วนน้อยแห่งประเทศไทยมีสิทธิปกครองตนเองโดยรวมอยู่ในครอบครัวใหญ่แห่งประเทศไทย

(6) ให้หญิงมีสิทธิเสมอภาคเท่าเทียมกับชายในทางการเมือง กฎหมาย การศึกษา การประกอบอาชีพ และสังคม คัดค้านการกดขี่ข่มเหงเหยียดหยามสตรีในทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและศาสนา คุ้มครองและส่งเสริมสวัสดิการของสตรีและเด็ก

(7) ปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของกรรมกรและพนักงาน เพิ่มค่าแรง กำหนดค่าแรงขั้นต่ำของกรรมกร แก้ไขปัญหาการว่างงาน งานประเภทเดียวกัน ผลงานเท่ากัน จะต้องได้รับค่าแรงเท่ากันโดยไม่แบ่งเพศ วัยและเชื้อชาติ คัดค้านการขูดรีดแรงงานแบบศักดินา ออกกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิผลประโยชน์และประกันสวัสดิภาพของกรรมกรและผู้ใช้แรงงานอื่น ๆ

(8) ริมที่ดินของเจ้าที่ดิน กลุ่มสฤษดิ์ ที่ขายชาติเผด็จการ คืนที่ดินส่วนที่โกงประชาชนมานั้นให้กับเจ้าของ ออกันให้จัดการให้เป็นประโยชน์แก่รัฐและประชาชน คัดค้านการโกงที่ดินประชาชนปราบปรามการโกงที่ดินขบวนการของเจ้าที่ดิน ร้ายกาจคืนที่ดินที่โกงไปให้ชาวนา

ปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวนา ลดค่าเช่า ลดดอกเบี้ย จัดการให้ชาวนา ชาวไร่ที่ยากจนมีที่ทำกินของตน ขยายการชลประทานให้ชาวนาชาวไร่ ชาวสวนได้รับผลประโยชน์อย่างแท้จริง ประกันราคาผลผลิตของเกษตรกรให้อยู่ในระดับอันสมควร

(9) ปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของข้าราชการชั้นผู้น้อย แก้ไขระเบียบที่ไม่เป็นธรรมในวงราชการ การเลื่อนตำแหน่งและเงินเดือนให้ถือหลักความ

สามารถ คัดค้านการเล่นพรรคเล่นพวก ให้อาชีพครูได้มีหลักประกันในทางฐานะ และการเงินเดือน ขจัดการบีบบังคับก่อกวนแก่งครด้วยประการใด ๆ

ปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของทหารชั้นผู้น้อย คัดค้านการโกงเบียดเบียน เงินเดือนและการเอาทหารไปใช้เพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว คัดค้านระบบนายกับ บ่าวในกองทหาร และการลงทัณฑ์ทางร่างกายต่อทหาร

(10) ปราบปรามการฉ้อราษฎร์บังหลวงของกลุ่มอิทธิพลในรัฐบาลสมัยอย่าง เด็ดขาด ริบทรัพย์สินทั้งหมดที่กลุ่มอิทธิพลนี้ได้มาโดยมิชอบ

(11) ยกเลิกระบอบเสือนอนกิน ยกเลิกภาษีอากรและค่าธรรมเนียมที่ไม่เป็น ธรรมต่าง ๆ พัฒนาอุตสาหกรรมและพานิชยกรรมแห่งชาติอย่างจริงจัง โดยทำให้ เศรษฐกิจแห่งชาติเป็นอิสระ คุ้มครองและส่งเสริมอุตสาหกรรมภายในประเทศ ที่เป็นผลดีต่อเศรษฐกิจของชาติช่วยเหลือหัตถกรรม การก้ำย้อยและหาบเร่แผงลอย ที่เป็นผลดีต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน

(12) รักษาและส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมที่ดีงาม ของประเทศชาติให้ก้าว หน้า คัดค้านวัฒนธรรมของจักรพรรดินิยมที่เหลวแหลก เสื่อมทรามและมอมเมาจิตใจ ของประชาชน เผยแพร่การศึกษาที่รักชาติ รักประชาธิปไตยและเป็นวิทยาศาสตร์ ส่งเสริมและขยายการศึกษา การสาธารณสุขของประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบท 6 ตุลาคม พ.ศ. 2504 คุรุครอง จันดาวงศ์ กับ คุรุทองพันธ์ สุทธิมาศ อดีตเสรีไทยและนักการเมือง ถูกประหารชีวิต ที่อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร

มีนาคม พ.ศ. 2505 พ.ค.ท. ได้ส่งกระจายเสียงจากสถานีวิทยุเสียงประชาชนแห่งประเทศไทย¹⁰ ไทยเพื่อ เผยแพร่ทัศนะและข่าวสารที่ตรงกันข้ามกับรัฐ

24 เมษายน พ.ศ. 2505 ผู้นำระดับสูงของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยคือ นายรวม วงศ์พันธ์ ถูกประหารชีวิต ความหวังที่จะมีสนามต่อสู้ทางการเมืองด้วยสันติวิธีหมดไป นายธง แจ่มศรี เลขาธิการ พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้กล่าวในการให้สัมภาษณ์ภายหลังว่า “ชาวพรรคคอมมิวนิสต์ก็เหมือน ประชาชนไทยทั่วไปที่รักสงบสันติ มิได้ต้องการความรุนแรงแต่อย่างใด หากแต่สภาพการณ์ทางการเมืองใน ยุคเผด็จการที่ผ่านมาได้บีบบังคับและปิดกั้นหนทางต่อสู้ด้วยสันติวิธีอย่างสิ้นเชิง”

พ.ศ. 2505 รัฐบาลได้จัดตั้งกองอำนาจการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ¹¹ (กรป.กลาง) ขึ้น รับผิดชอบ ในการป้องกันและปราบปราม พ.ค.ท.อย่างเด็ดขาดและรุนแรง

พ.ศ. 2508 การต่อสู้ด้วยอาวุธต่อทางราชการได้เริ่มขึ้นอย่างเป็นทางการที่ภาคอีสานจากนั้นการต่อสู้ ด้วยอาวุธก็ถูกลามไปทั่วประเทศ

¹⁰ ประจักษ์ ก้องเกียรติ, และแล้วความเคลื่อนไหวก็ปรากฏ.. การเมืองวัฒนธรรมของนักศึกษาและปัญญาชนก่อน 14 ตุลา, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548, หน้า 209

¹¹ การต่อสู้เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์ http://www.thaiveterans.mod.go.th/mas_page/event_his/communist/c11/11/2548

5 มกราคม พ.ศ. 2510 พล.อ.ประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีมหาดไทยกล่าวว่า มีเหตุผลสนับสนุนหลายอย่างที่ "จีนแดง และเวียดนามเหนือ" ได้มีเป้าหมายมายังประเทศไทย ทั้งนี้รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยได้กล่าวว่า ผู้ก่อการร้ายในประเทศมีคนไทยนอกประเทศสนับสนุนอยู่ ซึ่งคนไทยนอกประเทศเหล่านั้น พอแยกได้เป็น 3 ประเภท คือ 1) พวกมีคติอาชญาคิดตัว 2) พวกมักใหญ่ใฝ่สูงอยากเป็นใหญ่ทางลัด 3) พวกบ้าบิ่นเผชิญโชค"

6 มกราคม พ.ศ. 2510 จอมพลถนอม กิตติขจร ได้แถลงต่อผู้แทนหนังสือพิมพ์ฉบับต่าง ๆ ณ ทำเนียบรัฐบาลว่า การรุกรานของคอมมิวนิสต์ ก็เพื่อประสงค์จะทำลายสถาบันการเป็นอยู่ของประชาชนชาวไทยที่อยู่เป็นปกติมาหลายชั่วคนแล้ว โดยมุ่งที่จะทำลายระบอบการปกครอง พระพุทธศาสนาและการศึกษาของชาติ"¹²

นสพ. สยามรัฐ ฉบับ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2510 ได้ตีพิมพ์บทความเรื่องเมืองไทยกับผู้ก่อการร้าย โดยอายุมงคล โสณกุล ระบุว่าไม่มีบุคคลชั้นใดในประเทศไทยที่ห่างจากประชาธิปไตยไปกว่าผู้ก่อการร้าย ผู้ก่อการร้ายพร้อมที่จะทำทุกอย่างที่จะทำให้ประชาชนชาวไทยต้องยอมทำตามความเห็นของพวกเขา พร้อมทั้งจะให้ราษฎรอดอยากเดือดร้อนจากสงครามการเมือง พร้อมทั้งจะทำลายเศรษฐกิจของชาติ พร้อมทั้งจะฆ่าคนไทยนับแสนนับล้านที่ทำมาหากินโดยสุจริตอยู่เงียบ ๆ เราต้องไม่เห็นว่า การใช้มาตรา 17 จัดการกับหัวหน้าผู้ก่อการร้ายหรือการจะเอาระเบิดนาปาล์มไปทิ้งใส่ผู้ก่อการร้ายนั้นเป็นการกระทำทารุณเกินไป

13 กันยายน พ.ศ. 2510 จอมพลประภาส จารุเสถียร รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ให้สัมภาษณ์แก่หนังสือพิมพ์ว่า ต่อไปนี้ในบริเวณใดที่มีผู้ก่อการร้ายกระทำการก่อความสงบสุขของราษฎรชุกชุม เราจะใช้มาตรการพิเศษตามกฎหมายการศึกที่ยังประกาศอยู่ขณะนี้ เข้าจัดการ โดยให้ทหารหรือเจ้าหน้าที่พลเรือนผสมกับทหาร-ตำรวจ ใช้อำนาจทางทหารเข้าค้น ถูกล้างทำลาย จับกุมและควบคุมได้ทันที

พ.ศ. 2511 รัฐบาลประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ร่างนานที่สุด

27 เมษายน พ.ศ. 2511 นายบุรี พรหมลักขโณ อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้กล่าวในการให้สัมภาษณ์ผู้แทน น.ส.พ.บางกอกโพสต์ ว่า วิธีการที่จะกำจัดพวกคอมมิวนิสต์ผู้ก่อการร้ายให้หมดสิ้นไปอย่างได้ผลที่สุด ก็คือ การกำจัดระบบการปกครองแบบเจ้าขุนมูลนายให้หมดไปจากทำทีของเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐบาลในต่างจังหวัดโดยเด็ดขาด

1 มกราคม พ.ศ. 2512 พ.ค.ท.ได้ประกาศจัดตั้งกองทัพลดเอกประชาชนแห่งประเทศไทย(ท.ป.ท.) อย่างเป็นทางการ ท.ป.ท.ทุกคนจะเกาะเกี่ยวกันด้วยจิตใจของการต่อสู้เพื่อประเทศชาติ เพื่อประชาชน และวินัยท.ป.ท. 10 ข้อ คือ

1. ปฏิบัติการทุกอย่างต้องฟังคำบัญชา
2. ไม่เอาข้าวของของมวลชน
3. ต้องเคารพช่วยเหลือประชาชนอย่างสุดจิตสุดใจ พุดจาต้องสุภาพ

¹² หนังสือพิมพ์เสรีภาพ ฉบับที่ 137 1 สิงหาคม พ.ศ. 2510

4. ชื่อขายต้องยุติธรรม ชิมของต้องคืน ทำของเสียต้องชดใช้
5. ไม่ทำลายพืชผลของประชาชน
6. ไม่ค้ำสุราขณะปฏิบัติหน้าที่
7. ไม่คู้ค่าทุบตีผู้อื่น
8. ไม่ทวนถามศตริ
9. ไม่ทารุณเขลย
10. สิ้นสงครามต้องมอบให้ส่วนรวม

พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 จอมพลถนอม กิตติขจรได้ทำการรัฐประหารตนเอง รัฐสภาถูกยุบ การล้มล้างวิถีทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ทำให้สถานการณ์การเมืองการทหารของประเทศเข้าสู่ภาวะตึงเครียดยิ่งขึ้น

การเคลื่อนไหวต่อสู้ด้วยอาวุธในจังหวัดพัทลุง

บ้านเขาเจ็ยก¹³ ในสมัยนั้น เป็นชุมชนชาวนาที่มีลักษณะพิเศษ ก็คือ

1. มีลักษณะเป็นกลุ่มบ้านที่รวมตัวอยู่หนาแน่น ห้อมล้อมด้วยทุ่งนากว้างสุดสายคา และเป็นชุมชนเก่าแก่ ผู้คนหลงลึกปีกรากมานาน
2. เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ใกล้ตั้งคมเมือง สามารถรองรับความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นความคิดทางการเมือง ทางศิลปวัฒนธรรม หรือแบบวิถีชีวิตต่าง ๆ จากสังคมเมืองอย่างรวดเร็ว

ความสนใจทางการเมืองของชาวบ้านเขาเจ็ยกมีมานานแล้ว เช่น ลุงว่อง ณ พัทลุง อดีตนักศึกษามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง , ผู้ใหญ่ภาพ สุทธิวงศ์¹⁴ ผู้ใหญ่ภาพเป็นผู้ที่มีความรู้ มีความคิดก้าวหน้าทางการเมืองมากท่านหนึ่ง ชอบฟังสถานีวิทยุต่างประเทศ รักการอ่านหนังสือ มีหนังสือทางการเมืองมากมาย ภายหลังจากที่การเคลื่อนไหวทางการเมืองพัฒนาเป็นการเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมเพื่อการพักผ่อน เพื่อสันตินาการที่มีคุณค่า เพื่อระดมคน หรือเพื่อการโฆษณาการเมือง ผู้ใหญ่ภาพ เป็นคนหนึ่งที่ออกรำวงเป็นคนแรก ๆ ร่วมกับลุงชิน หอยมณี ลุงแข็ง ธรรมชาติ¹⁵ ก่อนที่คนอื่น ๆ ค่อย ๆ ททยอยเข้าร่วมกัน เพลงเชียร์รำวงของชาวบ้านดังกล่าวมีเนื้อร้องว่า

“ มาชี มาชี มาสวัสดีไมตรีต่อกัน

พุ่มพวงแม่ดวงชีวัน เธอกับฉันมาสมานไมตรี (ซ้ำ)

สมานไมตรีมายินดีต่อกัน

¹³ เวที่บ้านเขาเจ็ยก 31 ตุลาคม พ.ศ. 2546

¹⁴ ผู้ใหญ่ภาพ สุทธิวงศ์ เป็นคุณตาของนายอำนาจ พงศ์ชู อดีตนักปฏิวัติรุ่นแรก ๆ ของบ้านเขาเจ็ยกซึ่งใช้ชื่อจัดตั้งว่า อาชิน

¹⁵ พ่อของนายขาว ธรรมชาติ ผู้นำรุ่นบุกเบิกท่านหนึ่งของ พ.ค.ท. พัทลุงท่านหนึ่ง

แม่ควงชีวิตมาสมานไมตรี”

หรือ

“นกเขบินข้ามเขา

ไม่ใช่คู่เราได้แต่แลมอง”

๑๓๑

ชาวบ้านเขาเจ็ยกสมัยนั้น มีปัญหาที่เป็นที่หนักหน่วงอยู่ 3 ประการหรือ “3 ล.” คือ ล.เหล่า ล.เล่น ล.ลัก ชาวบ้านกินเหล้าจนเมาเมา เล่นการพนันทุกอย่าง แต่ที่เล่นกันมากที่สุด คือ การเล่นไก่ชน การลัก ขโมยก็มีมาก จากความพยายามของสมาชิก พ.ค.ท. สามารถทำให้ “3 ล.” หายไปจากบ้านเขาเจ็ยกได้ การเคลื่อนไหวทางการเมืองของ พ.ค.ท. นั้น จะเริ่มต้นที่เรื่องราวการทำมาหากิน มีการเคลื่อนไหวขอวัคซีนฉีดไก่ วัว ควายทั้งหมู่บ้าน เคลื่อนไหวให้ชาวบ้านปลูกผัก ปลูกถั่วลิสง เลี้ยงไก่ ค่อยหิน เคลื่อนไหวช่วยเหลือแรงงานซึ่งกันและกัน รวมถึงการเคลื่อนไหวทางด้านวัฒนธรรมอื่น ๆ ในระยะต่อมาเพื่อรวมใจของชาวบ้านเข้าด้วยกัน ชาวบ้านมีความตื่นตัวถึงขั้นก่อการประท้วงเดินแถวที่มาประมุทหินย่อยจากการค่อยหินทีเดียว

และเพื่อเตรียมตัวสำหรับการต่อสู้ด้วยอาวุธ เยาวชนจากบ้านเขาเจ็ยกได้รับการคัดเลือกให้ทยอยเข้าสู่เขตป่าเขา เข้าหาที่คินสร้างสวน เพื่อให้คุ้นเคยกับพื้นที่ป่าในเขตป่าเขา เพื่อการฝึกอาวุธ กลุ่มบ้านในเขตเขาที่กล่าวถึงในเวที คือบ้านปลายห้วย ตำบลตะแพน อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง

งานเคลื่อนไหวที่บ้านปลายห้วยได้รับความร่วมมือจากแพทย์ประจำตำบลท่านหนึ่ง บรรดานักปฏิวัติที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับชาวบ้านปลายห้วย บ้านเขาแก้วและบ้านอื่น ๆ ในแถบนั้น มีการช่วยเหลือแรงงานชาวบ้าน มีหมอคอยดูแลรักษาการเจ็บไข้ได้ป่วยให้กับชาวบ้าน เยาวชนในหมู่บ้านเริ่มเข้าร่วมการเคลื่อนไหวจนกระทั่งจัดตั้งกองกำลังอาวุธได้ในที่สุด ขนนำในเขตป่าเขาบริเวณบ้านปลายห้วยเป็นจุดนัดพบ เป็นทั้งโรงเรียนการเมือง การทหารและเป็นสถานที่ฝึกอาวุธในระยะต้นของการต่อสู้ด้วยอาวุธ โดยมีนักปฏิวัติที่ได้รับการฝึกอบรมด้านการเมืองการทหารจากเวียตนาม เป็นครูฝึก

นอกจากนี้ หน่วยพรรค¹⁶ของบ้านเขาเจ็ยก ยังมีการเลือกเยาวชนบางคนไปฝึกฝนทางทหารปฏิวัติ หมอบปฏิวัติ พยาบาลปฏิวัติจากประเทศเวียตนาม จากพรรคคอมมิวนิสต์มาลาया เพื่อเตรียมการสร้าง ความเข้มแข็งมั่นคงให้กับกองกำลังของนักปฏิวัติ

งานเคลื่อนไหวทางการเมืองในเขตตำบลบ้านนา ถึงอำเภอศรีนครินทร์ เริ่มต้นประมาณ พ.ศ. 2505 โดยนายขาว ธรรมชาติ จากบ้านเขาเจ็ยก โดยอาศัยความเป็นญาติพี่น้องหรือการเป็นคนจากท้องถิ่นบ้านเขาเจ็ยก เดียวกัน จากนั้นก็ได้เปิดเผยทรรศนะทางการเมือง เป้าหมายของการเคลื่อนไหวทางการเมืองจนสามารถจัดตั้งหน่วยพรรคหน่วยแรกของ พ.ค.ท. ในตำบลบ้านนาได้สำเร็จ

พ.ศ. 2506 นายประสิทธิ์ เทียนศิริ พร้อมด้วยภรรยา (คุณเพียรหรือผลึก เทียนศิริ) ได้เข้ามาดำเนินงาน บริเวณบ้านปลายห้วย บ้านเขาแก้ว เขตติดต่อระหว่างจังหวัดพัทลุงกับตรัง

¹⁶ หน่วยพรรค ประกอบด้วยสมาชิก พ.ค.ท. อย่างน้อย 3 คน เป็นหน่วยการปฏิบัติพื้นฐานของ พ.ค.ท. ในพื้นที่ต่าง ๆ

พ.ศ. 2507 กำลิ่งทหาร ค่ำรวจ ได้เข้าสู่ตำบลเกาะเต่า อำเภอควนขนุน(ในขณะนั้น) และตำบลที่คิดค้อกับอำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง จับชาวบ้านไปประมาณ 50-60 คน ในข้อหาคอมมิวนิสต์

พ.ศ. 2508 นักปฏิวัติมีการฝึกอาวุธแก่สมาชิกในค่ายบริเวณบ้านปลายห้วย ซึ่งอยู่ในทิวเขาบรรทัด บริเวณที่แบ่งเขตแดนระหว่างจังหวัดพัทลุงและจังหวัดตรัง นักปฏิวัติส่วนหนึ่งยังเจ้าหน้าที่ตำรวจภาค 1 นายที่บ้านควนปรังในเขต อ.เมืองพัทลุง เพื่อแย่งชิงอาวุธประจำกายโดยนักปฏิวัติเสียชีวิต 1 คน เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้นำกำลังเข้ากวาดล้างกองกำลังอาวุธของนักปฏิวัติในเขตอำเภอศรีบรรพต แม้ว่าไม่มีใครได้รับความเสียหายแต่เจ้าหน้าที่ปลูกไว้ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจเผาทิ้งไป เป็นที่มาของชื่อ "หน้าไฟเผา"

พ.ศ. 2508 คุณเพียรได้เดินทางมาให้การศึกษาแก่กลุ่มจัดตั้งของแม่บ้านในตำบลบ้านนา กิ่งอำเภอศรีนครินทร์ หนังสือที่เป็นคู่มือในการศึกษา คือ เรื่องของเราเอง

พ.ศ. 2509 เกิดเหตุการณ์ที่เรียกว่า กรณีเขื่อนนาท่อม

กรณีเขื่อนนาท่อม เกิดจากการที่ทางชลประทานได้กักน้ำเอาไว้ใช้ในเมืองพัทลุง กระทั่งน้ำข้ามไม่มีน้ำทำนา เกิดผลกระทบต่อชาวบ้านจำนวนมาก ชาวบ้านจึงเคลื่อนไหวต่อสู้เพื่อให้มีน้ำหล่อเลี้ยงนาข้าวที่กำลังจะแห้งตาย ในการเคลื่อนไหวตอนต้นพวกผู้ชายไม่เอาด้วย แต่ผู้หญิงและผู้สูงอายุเป็นห่วงลูกหลานว่าจะไม่มีข้าวกินจึงร่วมมือกันต่อสู้อย่างเหนียวแน่น ชาวบ้านได้เข้าไปต่อรองกับเจ้าหน้าที่ชลประทาน ตอนแรกกำหนดวันเปิดน้ำแล้วแต่ต่อมาไม่มีการเปิดน้ำเข้ามาโดยอ้างว่าเป็นคำสั่งของผู้ว่าราชการจังหวัดที่เกรงว่าในเมืองจะไม่มีน้ำใช้ สุดท้ายชาวบ้านจึงเรียกร้องให้หน่วยพรรคนำกำลังเข้าระเบิดเขื่อน ทำให้หน่วยพรรคไม่มีทางเลือก ถ้าหากไม่กล้าที่จะระเบิดเขื่อนก็แสดงว่า "ไม่สู้จริง ไม่ใช่ประเพณีพัทลุง" อาจเกิดความเสียหายในการนำพาชาวบ้านต่อสู้ทางการเมืองในอนาคตได้ แต่หากระเบิดเขื่อนนอกจากเปิดฝhekongกำลังอาวุธออกมาแล้ว น้ำที่ถูกปล่อยออกมาจะควบคุมอย่างไร จึงวางแผนกำหนดวันที่จะเข้าจับตัวเจ้าหน้าที่ชลประทานไว้แล้วเปิดน้ำจากเขื่อนจนพอ แผนการดังกล่าวเป็นที่ตอบรับของชาวบ้านจำนวนมากทั้งในตำบลเขาเจ็ยกและใกล้เคียง เช่น จากบ้านเขาแดง ตำบลพญาขัน บ้านปลายทอง ตำบลตานาน เป็นต้น¹⁷ อย่างไรก็ตามเสมือนโชคช่วย 2 วันก่อนที่กองกำลังของนักปฏิวัติจากเขตป่าเขาจะออกมาดำเนินการ ก่อนที่ชาวบ้านจำนวนมากจะระดมค้อนปอนด์จอบ เสียม ออกมาจัดเรื่องน้ำ เรื่องเขื่อน ฝนได้ตกลงมาอย่างหนักน้ำในนาพอใช้ แผนการที่วางไว้จึงถูกระงับไปโดยปริยาย มิฉะนั้นอาจเกิดเรื่องราว เกิดโศกนาฏกรรมครั้งใหญ่ทางการเมืองขึ้นก่อนเกิดกรณีดังแดงพัทลุง

20 มิถุนายน พ.ศ. 2509 เจ้าหน้าที่ทหารตำรวจจับกุมชาวบ้าน 40 กว่าคน ส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ตำบลเกาะเต่า และบ้านสังกระะ ตำบลป่าพะยอม ฝ่ายรัฐบาลเริ่มปราบปรามกองกำลังนักปฏิวัติ โดยได้ส่งกองกำลังผสมทหาร - ตำรวจ - อาสาสมัครพร้อมอาวุธหนักเข้าตั้งฐานปฏิบัติการในท้องที่ตำบลบ้านนา กิ่งอำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง มีการตั้งฐานปฏิบัติการที่วัด¹⁸บ้านนา(ค่ายทหารที่วัดบ้านนาตอนตัวไปรวมกับ

¹⁷ สัมภาษณ์นายชื่น พงษ์ชู , นายอำนาจ พงษ์ชู วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2548

¹⁸ มีคำถามในเวทีย่านร่มเมือง 21 กันยายน พ.ศ. 2546 ว่าทำไมเจ้าหน้าที่มักใช้สถานที่วัดเป็นค่าย เป็นฐานปฏิบัติการ เวทีได้ให้ข้อสังเกตว่า 1) เพื่อสังเกตการณ์ว่าใครเป็นฝ่ายต่อต้านรัฐบาลบ้างเพราะพวกต่อต้านมักไม่ค่อยเข้าวัด 2) ใช้วัดเป็นเกราะกำบัง "อิงศาสนา" ไว้ก่อนเพื่อความปลอดภัยเพราะหากใครก่อการสู้รบในวัดจะถูกชาวบ้านทั่วไปตำหนิติเตียน

ค่ายทหารที่บ้านเกาะหลง หมู่ที่ 1 ตำบลลำสินธุ์ กิ่งอำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง ใน พ.ศ. 2513¹⁹) ส่วนกองกำลังอาสาสมัครดินแดนตั้งฐานปฏิบัติการที่สำนักสงฆ์ร้างบ้านวง มีการใช้เฮลิคอปเตอร์ลาดตระเวนทางอากาศประสานกับภาคพื้นดิน มีการระดมยิงอาวุธหนักใส่บริเวณภูเขาที่คาดว่าเป็นที่ตั้งของนักปฏิวัติ ชาวบ้านเล่าว่า ในครั้งนั้น “ประจบ(ด้านบนฟ้า) มีเรือ(เฮลิคอปเตอร์) ประลาง(ด้านล่างหรือภาคพื้นดิน) มีนาย” จนทำให้ชาวบ้านบางคนกลัวจนต้องเปลี่ยนอาชีพจากการกรีดยางไปทำการค้าขายแทน ชาวบ้านตามแนวภูเขานับร้อยคนถูกจับกุมนำไปขังไว้ที่กองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัดพัทลุง ไม่มีใครเสียชีวิตจากการปราบปราม นอกจากหญิงชราคนหนึ่งเสียชีวิตไปเนื่องจากการเจ็บป่วย

พ.ศ. 2509 นักปฏิวัติรุ่นแรกได้ทะยอยออกจากบ้านหลบหนีการกวาดล้างของเจ้าหน้าที่ ใช้ชีวิตอยู่ในถ้ำกึ่งบ้านกึ่งป่า กลางวันหลบเข้าอยู่ตามหมู่บ้าน กลางคืนนอนตามโคนไม้ ใกล้หมู่บ้าน

พ.ศ. 2509 เหล่านักปฏิวัติได้สร้าง “ไร่ส่วนรวม” ขึ้นครั้งแรกที่ห้วยนางลำหับ บ้านลำใน ตำบลบ้านนา กิ่งอำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง เพื่อทำการผลิตเลี้ยงตัวเองและชาวบ้านบางส่วนที่ต้องหลบภัยจากหมู่บ้าน

พ.ศ. 2510 พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยสามารถขยายงานจัดตั้งองค์การนำระดับอำเภอได้รวม 3 หน่วยงาน คือ ค่ายกลาง ค่ายเหนือและค่ายใต้

22 มกราคม พ.ศ. 2510 นายเจียว พงษ์ชู หรือชื่อจัดตั้งว่า “คุณเทศ” ถูกเจ้าหน้าที่ของทางราชการล้อมยิงเสียชีวิตเป็นคนแรก

พ.ศ. 2511 กองกำลังอาวุธเล็ก ๆ ของชาวพัทลุง ได้ลอบเข้าโจมตีกองกำลังผสมไทย - อเมริกัน ณ ค่ายทหารที่บ้านช่อง อำเภอนาโยง จังหวัดตรังในปัจจุบันเข้าแย่งชิงอาวุธมาคิดให้กองกำลังอาวุธของนักปฏิวัติได้อาวุธจำนวนหนึ่งแต่ขาดกระสุน จากนั้นก็เข้าตีค่ายอาสาสมัครรักษาดินแดนที่สำนักสงฆ์ร้างบ้านวง ได้ทั้งอาวุธและกระสุนปืนจำนวนมาก

พ.ศ. 2511 กองกำลังอาวุธของนักปฏิวัติได้มีการปฏิบัติงานมากขึ้นเพื่อแย่งอาวุธจากเจ้าหน้าที่ เช่น การเข้าโจมตีสถานีตำรวจภูธรประจำตำบล การดักข่มยิง โดยนักปฏิวัติได้ปฏิบัติการในพื้นที่จังหวัดพัทลุง จังหวัดตรัง รวมทั้งบางส่วนของจังหวัดนครศรีธรรมราช

1 มกราคม พ.ศ. 2512 พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยทางภาคใต้ได้ประกาศจัดตั้งกองกำลังติดอาวุธประจำภาคใต้ขึ้นชื่อว่า “กองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทยประจำภาคใต้”

พ.ศ. 2512 กองกำลังติดอาวุธของนักปฏิวัติเริ่มเป็นรูปเป็นร่างชัดเจน นักเรียนการเมืองการทหารการแพทย์ได้กลับจากการศึกษาจากมิตรประเทศที่ให้การสนับสนุนในการฝึกอบรมได้เดินทางถึงพัทลุง มีการขยายการจัดตั้งการต่อสู้ออกไปตามพื้นที่ต่าง ๆ ตามแนวเขาบรรทัด มีการใช้กำลังอาวุธของนักปฏิวัติปิดล้อมหมู่บ้านโฆษณาการเมืองต่อต้านรัฐบาล มีการกำจัดผู้ที่ขัดขวางการต่อสู้ ผู้ที่ส่งข่าวให้กับราชการ รวมถึงการใช้รูปแบบต่าง ๆ ทางด้านวัฒนธรรมเพื่อโฆษณาทางการเมืองให้ความชอบธรรมกับ พ.ค.ท. ให้กับการต่อสู้กับเจ้าหน้าที่

การโฆษณาทางการเมืองที่กองกำลังอาวุธต้องดำเนินการเต็มที่ ก็เพราะ ชาวบ้านส่วนใหญ่ตามแนวภูเขานั้นไม่ได้เป็นมิตรกับกองกำลังอาวุธของนักปฏิวัติ พวกเขาเชื่อว่า “สหาย” เป็น “พวกผมยาว” เป็น “พวกสุป

¹⁹ เหวที่บ้านหัวถนน 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2546

เลือด เต็ม ๆ ก็กลัวกันมาก²⁰ นอกจากนี้ยังเชื่อตามการโฆษณาของทางราชการที่ว่า ผู้หญิงจะถูกจับไป “ทำปรี๊
ต่อทำปรี๊” หมายความว่าพวกคอมฯ จะนำผู้หญิงไปเป็นของกลางเป็นเมียใครต่อใครก็ได้ตามใจชอบ ดังนั้น
ชาวบ้านจึงเกลียดชังคอมฯ ผู้นำชาวบ้านบางท่านกล่าวว่า “(คอมฯ)เข้าไม่ได้ถ้าไม่ข้ามศพไปก่อน” และจะเอา
หัวกะโหลกผู้นำนักปฏิวัติในเวลานั้นมาทำ “พริกแกง(ภาชนะใส่อาหารให้แมวกิน)” ในการปิดล้อมบ้านโคน
หมู่ที่ 5 ตำบลลำสินธุ์ จังหวัดพัทลุงในอดีตของกองกำลังอาวุธนักปฏิวัติ ชาวบ้านกลัว
กันมาก บางคนวิ่งไปซ่อนในม้วนเสื่อ ในครั้งนั้นท่านพบชายคนหนึ่งไม่ใส่เสื้อเดินมาซื้อน้ำมันก๊าดจากร้านค้า
ท่านถามว่า “ชายกลัวคอมฯไหม?” ชายตอบว่า “พวกนั้นมันจับเราหมด (จับข่มขืนกระทำชำเรา)” นักปฏิวัติ
หญิงที่ไปด้วยกันกล่าวขึ้นว่า “ฉันนี่แหละคอมฯ” ปรากฏว่าชายคนนั้นเป็นลมล้มพับลงตรงนั้นทันที ต้องช่วย
กันให้ยาคุมจนฟื้น และชักชวนชายไปที่ชุมนุมเพื่อ “ร้องเพลง” กัน ผลจากการโฆษณาให้ความรู้ต่าง ๆ ทำให้
ชาวบ้านรักถนอมนักปฏิวัติมาก ช่วงการล้อมปราบของเจ้าหน้าที่ราชการ ชาวบ้านจะนำกล้วยกลบมูลวัวไว้ด้าน
บนไปให้ด้วยเกรงว่า “สหยาจะไม่มีอะไรกิน” แม่บ้านจะไปนอนเฝ้านักปฏิวัติทุกครั้งที่เดินทางมาที่บ้าน “คว
ลูกกอก ใส่มะพร้าวขูด ใส่น้ำตาลไปให้ประจำ” ถึงวันที่นักปฏิวัติเดินทางจากหมู่บ้าน เนก็จะยื่นส่งจนสุดลูกกอก

จากการที่นักปฏิวัติใช้การปฏิบัติ “สิ่งที่สหยาทำเป็นสิ่งดี ๆ น่าสนใจ” มาโฆษณาชักชวน พร้อม ๆ กับ
การให้การศึกษาคำคิดการเมืองแก่ชาวบ้าน เช่น ทำไมมีโจร โจรเกิดจากอะไร จะแก้ปัญหาโจรอย่างไร
เป็นต้น ในที่สุดชาวบ้านก็เข้าร่วมการต่อสู้ด้วยความเต็มใจ กระทั่งการต่อสู้ด้วยอาวุธผ่านไปนานแล้วพวกเขาก็
ยังคง “เห็นแต่คุณงามความดีของพรรค” อยู่²¹

25 กันยายน พ.ศ. 2512 นักปฏิวัติเฝ้าที่พักรักษาของหน่วยพัฒนาเคลื่อนที่ ยิงพันตรีอัมพร วิบุตย์ภักดิ์ หัวหน้า
หน่วยเสียดชีวิตที่ตำบลป่าพะยอม อำเภอควนขนุนในขณะนั้น ทางราชการได้ทำการตอบโต้อย่างรุนแรง ในเวลา
นั้นถ้าหากเจ้าหน้าที่ถูกกองกำลังอาวุธในป่าโจมตีเสียดชีวิต อย่างน้อยชาวบ้านในจำนวนเท่ากัน ใกล้เคียงกันหรือ
มากกว่าจะต้องได้รับผลเช่นเดียวกัน

พ.ศ. 2512 มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วประเทศ นายอ่ำ รongเงิน อดีตผู้ต้องหา
คอมมิวนิสต์ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากจังหวัดพัทลุง ในช่วงเวลาจาก พ.ศ. 2512 – 2514 นาย
อ่ำได้เป็นปากเป็นเสียงให้กับชาวพัทลุงอย่างเต็มที่ ทางราชการเริ่มการใช้แผนจิตวิทยาที่รู้จักทั่วไปว่า “แผน
การอุบายเทพ” ประสานกับการปราบปรามด้วยกำลังอาวุธอย่างรุนแรง ทางทหารเริ่มจัดตั้งหน่วยพัฒนา
เคลื่อนที่ (นพค.) หน่วยที่ 21 สังกัดกองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (กรป.กลาง) ใน
จังหวัดพัทลุง หน่วยพัฒนาเคลื่อนที่นั้น เป็นหน่วยที่ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่จากกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ
เช่น นายทหารจากกองทัพบก กองทัพอากาศ เจ้าหน้าที่กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข
กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงเกษตร กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ และกรมประชาสัมพันธ์ อันเป็นแผน
พัฒนาเพื่อความมั่นคงของรัฐที่ดำเนินการไปตลอดระยะเวลาที่เกิดการต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธขึ้นในประเทศ

²⁰ เวทีวัดโดน 24 สิงหาคม พ.ศ. 2546

²¹ เวทีวัดลำสินธุ์(งนิต) 21 กันยายน พ.ศ. 2546

ในช่วงเวลาที่ประเทศประกาศใช้กฎหมายรัฐธรรมนูญอย่างเป็นทางการ พ.ค.ท. มีการเคลื่อนไหวต่าง ๆ ในหมู่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือแรงงาน หรือการเคลื่อนไหวทางศิลปวัฒนธรรม การเคลื่อนไหวทางศิลปวัฒนธรรม หรือร่ำวง นั้นมีการเคลื่อนไหวที่กว้างขวางตามที่ต่าง ๆ เช่น ตำบลเขาเจ็ยก ตำบลร่มเมือง ตำบลบ้านนา ตำบลลำสินธุ์ มีชาวบ้านเข้าร่วมมากมายทั้งในตำบลและจากตำบลอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง มีคนทุกวัยเข้าร่วม เรื่องที่เล่าขานกันของชาวบ้านก็คือ คุณยายแดง คุณยาย“แม่แก้ว” ของ นายสานันท์ สุพรรณชนะบุรี นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุงปัจจุบันที่ท่านนุ่งผ้าโจงกระเบนไปร่วมงานร่ำวงตามที่มีการจัดขึ้นแทบทุกที่ เพราะการร่ำวงถือเป็นสิทธที่สำคัญของความสนุกสนาน ความบันเทิงเริงใจสำหรับชนบทในอดีต ในงานร่ำวงนั้นยังมีเกมละเล่นอื่น ๆ สอดแทรกเข้าไป เช่น เกมส้ปลาทุ้มที่มีลักษณะการเล่นแบบเก้าอี้คนครี ที่มีการร้องเพลงไป เมื่อเพลงหยุดทุกคนต้องทำหน้าขมขื่นไม่ยิ้ม จากนั้นจะมีผู้เข้าไปหยอกล้อว่า “ปลาทุ้ม” อันเป็นคำขำขัน หากใครขมขื่นก็จะถูกคัดออกเป็นผู้แพ้ในเกมไป หรือไม่ก็มีการเล่นหินทอนให้คิดสอใจหรือให้เห็นความสำคัญของการรวมตัวกัน เช่น เรื่องของวัวฝูงหนึ่งที่ประสบปัญหาเรื่องหญ้าที่มีน้อย ปรากฏว่ามีวัวตัวหนึ่งในฝูงที่ได้พบแหล่งหญ้าที่อุดมสมบูรณ์แต่ไม่บอกเล่าให้ตัวอื่นทราบ แอบไปกินตัวเดียว ในที่สุดเนื่องจากแยกตัวอยู่ตัวเดียวก็ถูกพญาเถื่อนฆ่ากิน ขณะที่ตัวอื่น ๆ ในฝูงยังคงมีชีวิตอยู่และค่อย ๆ แก้ปัญหาลำบากเรื่องหญ้าของฝูงได้ เป็นต้น

9 สิงหาคม พ.ศ. 2513 เจ้าหน้าที่ราชการได้เข้าจับกุมนายรื่น ตั้งขันธ์ และชาวบ้าน 71 คน ณ บ้านเลขที่ 56 หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านนา กิ่งอำเภอศรีนครินทร์ (อำเภอเมืองพัทลุงในขณะนั้น) โดยทั้งหมดได้จัดงานเลี้ยง “รับขวัญเกลือ” ที่นายรื่น จัดขึ้นและมีการเชิญแขกเข้าร่วมงานในครั้งนี้จำนวนมาก ในจำนวนผู้ต้องหา มีคณะกรรมการยวบรวมอยู่ด้วย จากนั้นไป “งานร่ำวง” ได้ยุติลง

17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2513 ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เห็นใจรัฐบาลจะต้องรีบจัดการความไม่สงบในภาคใต้ซึ่งเพิ่มความรุนแรงขึ้นทุกวัน แต่ปัญหามันเป็นมาร่วม 10 ปีแล้ว จึงไม่อาจแก้ได้ง่าย ๆ แต่การใช้มาตรการที่รุนแรงเกินไปนั้นไม่เห็นด้วยเพราะจะเป็นการก่อไฟให้ลุกแรงขึ้น ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรหาคนดี มือสะอาด และเป็นมิตรกับประชาชนไปปฏิบัติราชการตามที่ต่าง ๆ ในภาคใต้ให้มาก ให้กวัดข้นเจ้าหน้าที่ต้องให้ความเป็นธรรมแก่ราษฎรที่สำคัญที่สุด คือ แก้ปัญหาการครองชีพ การทำมาหากิน ถ้าลำบากซ้ำยังไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่ รวมทั้งพวกอาสาสมัครหมู่บ้านที่เลว ๆ แล้ว ประชาชนจะหันเข้าหาคอมมิวนิสต์มากขึ้นทุกวัน

29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2513 ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 5 ประกาศกฎอัยการศึก ห้ามชาวบ้านในท้องถิ่นนครศรีธรรมราช พัทลุง ตรังและสุราษฎร์ธานีชุมนุมเกินกว่า 5 คนเว้นแต่ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอนั้น ๆ จะได้จัดให้มีขึ้นในทางราชการหรือได้รับอนุญาตจากผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 5 เสียก่อน

พ.ศ. 2513 กองทหารเข้ามาตั้งค่ายที่ตำบลเกาะเต่า อำเภอป่าพะยอม พร้อมกับนำปืนใหญ่มาตั้งไว้ที่หน้าอนามัยบ้านคลองใหญ่ และสนามหญ้าหน้าโรงเรียนบ้านป่าพะยอม ทหารใช้ปืนใหญ่ยิงถล่มเขตภูเขาทั้งกลางวันกลางคืน จนเปลือกกระสุนกองอยู่มากมาย การยิงเป็นการปฏิบัติการทางจิตวิทยาให้ชาวบ้านทั่วไปเกิดความ

วิตกกังวลว่า พื้นที่ในกองกำลังอาวุธจะอยู่จะกินกันอย่างไร แต่ผลที่เกิดขึ้นคือชาวบ้านในเขตภูเขาต้อง
กระทบโดยตรงก็คือ ชาวบ้านพร้อมลูกเล็กเด็กแดงต้องพากันอพยพจากพื้นที่ออกมาอย่างยากลำบาก

พ.ศ. 2513 เป็นการเริ่มต้นการปราบปรามการต่อสู้ในจังหวัดพัทลุงด้วยยุทธการขนาดใหญ่ เป็นการ
เริ่มต้นของกรณีที่เราเรียกว่า เพลงถึงแดงพัทลุง โดยกองกำลังผสมจะดำเนินการเคลื่อนไหวกวาดล้างปราบปราม
การต่อสู้ไปตามแนวเทือกเขาบรรทัดที่พาดผ่านพัทลุง จากบ้านเหมืองตะกั่ว - บ้านเขาจันทร์ อำเภอป่าบอน
อำเภอตะโหมด , อำเภอกงหรา , กิ่งอำเภอศรีนครินทร์ , อำเภอศรีบรรพต จนถึง อำเภอป่าพะยอม โดยมี
ตั้งฐานปฏิบัติการเคลื่อนที่ไปเรื่อย ๆ สุดท้ายก็มีการตั้งกองบัญชาการส่วนหน้าขึ้นที่บ้านเกาะหลุง หมู่ที่ 1
ตำบลลำสินธุ์ กิ่งอำเภอศรีนครินทร์ พัทลุง โดยมีกองกำลังอาวุธกระจายอยู่ทั่วตามแนวทางเขาบรรทัด เช่น
ทหารประจำการอยู่ที่ค่ายช่องชด อำเภอป่าพะยอม ค่ายทหารที่บ้านคั่นไทร ตำบลบ้านนา กิ่งอำเภอศรี
นครินทร์ ค่ายกองกำลังอาสารักษาดินแดนที่วัดเกษกรนิคม ตำบลลำสินธุ์ กิ่งอำเภอศรีนครินทร์ ค่ายตำรวจ
ตระเวนชายแดนที่วัดกงหราใหม่ อำเภอกงหรา ค่ายทหารที่บ้านหนองไทร ตำบลสมหวัง อำเภอกงหรา ค่าย
ทหารที่วัดบ้านพุด หรือวัดคลองเฉลิมสุวรรณวงศ์ อำเภอกงหรา ค่ายทหารที่บ้านท่าเชียด อำเภอป่าบอน

พ.ศ. 2514 พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยภาคใต้สามารถขยายงานอย่างได้ผล เนื่องจากชาวบ้าน
ในพื้นที่หลบหนีเข้าร่วมกับกองกำลังอาวุธของนักปฏิวัติ องค์การนำจังหวัดพัทลุง - ตรัง - สตูล สามารถขยาย
หน่วยงานเพิ่มขึ้นจากเดิม 3 หน่วยเป็น 4 หน่วยงาน ส่วนในพื้นที่จังหวัดสงขลาที่มีการดำเนินการเคลื่อนไหว
และขยายมวลชนในพื้นที่บ้านวังพา ตำบลคำเสา และบ้านปลักเค ตำบลพะตง อำเภอหาดใหญ่โดยสามารถ
ขยายงานออกไปได้ 3 เขตงาน

21 มกราคม พ.ศ. 2514 พลเอกประภาส จารุเสถียร รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
มหาดไทยและผู้อำนวยการป้องกันการทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ทั่วไป (ผอ.ปค.) พร้อมด้วยพลเอกสุรกิจ
มัยลาภ เสนาธิการทหาร เดินทางโดยเฮลิคอปเตอร์มาลงที่หน้าสนามโรงเรียนป่าพะยอม การสู้รบกันระหว่าง
นักปฏิวัติและเจ้าหน้าที่รัฐยังมีบ่อยขึ้น บางครั้งเกิดขึ้นในงานแข่งหนังตะลุง บ้างถึงงานขึ้นบ้านใหม่ ฝ่ายทหาร
ยิงนักปฏิวัติคนหนึ่งแล้วให้ตัดศีรษะเสียบประจานที่ค่ายช่องชด ทิศตะวันตกของบ้านโรงช้าง เพื่ออวดผู้ใหญ่ที่
เดินทางมา

19 กรกฎาคม พ.ศ. 2514 นายอำเภอ รongเงิน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพัทลุงได้ชี้แนวทางการแก้
ปัญหาผู้ก่อการร้ายว่า

1. รัฐบาลจะต้องอบรมพัฒนาจิตใจของเจ้าหน้าที่ ตำรวจทหารและข้าราชการบางคนเสีย
ใหม่ที่ชอบใช้อาวุธรังแกประชาชน
2. รัฐบาลควรจะได้ทุ่มเงินงบประมาณพัฒนาชนบทให้มากที่สุด เพื่อล้าเคียงผลผลิต
และการคมนาคมสะดวกยิ่งขึ้น
3. รัฐบาลจะต้องให้หลักประกันสวัสดิภาพและความเป็นธรรมแก่ประชาชน โดยเอา
ข้าราชการที่ซื่อสัตย์ไปปกครอง ข้าราชการผู้ใดทำผิดควรจะได้ลงโทษโดยไม่ลู่หน้าปะ
จุมุกหรือถ้อพวก ควรใช้ความยุติธรรมเป็นหลัก และให้ถือว่า คนทำความดีเอาความดี
เข้าไปแก้ แต่คนทำชั่วเอาความยุติธรรมเข้าไปแก้ไม่ใช่ความชั่วหรือความดีเข้าไปแก้

23 กรกฎาคม พ.ศ. 2515 นสพ.เดลินิวส์ ได้ลงข่าวว่า เมื่อเวลา 10.00 น.ของวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2515 พลตรีสุวรรณ อินทุลักษณะ ผู้ว่าราชการ จ.พัทลุงได้ออกประกาศใช้อำนาจกฏอัยการศึกเต็มอัตราในพื้นที่ที่มีผู้ก่อการร้ายคุกคาม โดยตั้งในฐานะผู้อำนวยการป้องกันและปราบปรามคอมมิวนิสต์เขตพัทลุง ห้ามไม่ให้ราษฎรใน 17 ตำบล 3 อำเภอออกจากบ้านในเวลากลางคืนเพื่อให้การกวาดล้างได้ผลอย่างเต็มที่ รายละเอียดในคำสั่งพอสรุปได้ว่า เนื่องจากผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ได้กระทำการคุกคามต่อเจ้าหน้าที่และราษฎรหนักมือขึ้นตามลำดับ ภายใน 10 วันได้ซ้อมยิงเจ้าหน้าที่ 2 ครั้ง โจมตีฐานปฏิบัติการ 2 ครั้ง ข้าราชการที่ไม่ให้ความร่วมมือหลายคน จึงจำเป็นต้องทำการกวาดล้างอย่างเฉียบขาด โดยการส่งทหาร ตำรวจ และอาสาสมัครราว 500 คนออกลาดตระเวนอยู่ในพื้นที่ แต่การกระทำกวาดล้างได้ด้วยความสำเร็จ เนื่องจากผู้ก่อการร้ายชอบแฝงมาในคราบของราษฎรออกก่อความสงบอยู่เสมอจึงต้องประกาศห้ามไม่ให้ราษฎรที่อยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ค่อไปนี้ออกจากบ้านเวลา 18.00 - 06.00 น.ของวันรุ่งขึ้น

- เขตอำเภอเมือง มี ตำบลเขาเจ็ยก โลกชะงาย ชะรัด กงหรา บ้านนา ร่มเมือง คลองเจลิม
- เขตอำเภอควนขนุน มี ตำบลเขาปู่ เขาย่า ตะแพน ป่าพะยอม คอนทราย ปันแต เกาะเต่า
- เขตอำเภอเขาชัยสน มี ตำบลควนขนุน ตะโหมค
- เขตอำเภอปากพะยูน มี ตำบลป่าบอน

ภายใต้กฏอัยการศึก บางชุมชนชาวบ้านเกิดการหลบหนีโยกย้ายจนหมู่บ้านไร้ผู้คน ไร่บ้านต้องกลายเป็นไร่ป่าต้องสู้ชีวิตหากินเอง "แมวดองอาหารจนร้องไม่ออก" บางชุมชน²² เหลือแต่ เด็ก ผู้หญิง และคนสูงอายุ ในเวลานั้นถ้าเจ้าหน้าที่พบชาวบ้านที่มีนามสกุลตรงกับผู้เข้าร่วมกับกองกำลังอาวุธของนักปฏิวัติจะถูกจับตัวไว้ ท้ามกลางความเข้มข้นของการปราบปรามภายใต้กฏอัยการศึก กองกำลังอาวุธของนักปฏิวัติยังคงได้รับการสนับสนุนอย่างสมอบคั่งสมอบลย ยังมีเยาวชนเข้าร่วมในกองกำลังอาวุธของนักปฏิวัติ ยังมีเสื้อผ้าให้นักปฏิวัติได้สวมใส่ ชาวบ้าน "นุ่งหนับเปลว(กางเกงขาว)ไว้ใน นุ่งผ้าถุงไว้นอก" เพื่อให้สามารถผ่านด่านตรวจค้นของเจ้าหน้าที่ "ซื้อปลาทุเค็มเหน็บพก" "ซื้อยารักษาโรคชุกมาในกางเกงใน" เมื่อนั่งรถโดยสารผ่านด่านตรวจต้องบนบานให้ศักดิ์สิทธิ์ช่วยว่า "แม่เจ้าพระคุณ ท่อเจ้าพระคุณ ช่วยกัน" ไม่เคยหยุดการช่วยเหลือ ชาวบ้านทำทุกอย่างเพื่อไม่ให้ให้นักปฏิวัติ "อด" ยอม "ผิดศีลห้า(ข้อมูตา) ตลอดเพื่อสหาย"

พ.ศ. 2515 - 2516 เกิดการสู้รบที่ตำบลบ้านนาหลายครั้ง เหตุการณ์ครั้งสำคัญที่สุดที่ชาวบ้านต้องตายโดยพลางถึงแดง จำนวนมาก บ้างต้องอพยพหลบหนีจากหมู่บ้านไปยังหมู่บ้านที่ห่างจากเขตป่าเขา และจำนวนนับร้อยคนต้องหลบภัยไปอยู่กับกองกำลังอาวุธของนักปฏิวัติ ในเขตป่าเขา ก็คือ การที่กองกำลังอาวุธของนักปฏิวัติเข้าโจมตีกองทหารที่ตั้งอยู่ ณ บ้านนายเอียด จันท์ศรีกรล ทำให้ชาวบ้านล่าใน ชาวบ้านเขาคราม ส่วนหนึ่งถูกฆ่า ส่วนหนึ่งต้องอพยพไป อาศัยญาติพี่น้อง ส่วนหนึ่งหลบหนีเข้าร่วมกับนักปฏิวัติในป่าซึ่งมีจำนวนนับร้อย ๆ คน หมู่บ้านต้องร้างผู้คนไปนานนับเดือน จำนวนผู้คนที่ต้องหลบหนีเข้าป่ามีมาก นายบุญธรรม เล่าว่า ข้าวเปลือกในลอมข้าว 8 เกวียนถูกบรรดานักปฏิวัตินำไปกินกันจนหมดลอม พร้อมปืน

²² เวทีวัดลำสินธุ์ 21 กันยายน พ.ศ. 2546

ชาวที่ชุกไว้ในลอมข้าวอีก 1 กระบอ (ต่อมานักปฏิวัติจ่ายค่าป็นให้ 600 บาท พร้อมค่าข้าวเปลือกอีกจำนวนหนึ่ง)

ช่วงปี พ.ศ. 2516-2517 ทหาร ตำรวจ กวาดล้างจับใหญ่

สาเหตุเป็นจำนวนมาก

ชาวบ้านสูญหายและตายโดยไม่ทราบ

พ.ศ. 2517 เกิดการเคลื่อนไหวประชาธิปไตยทั่วประเทศ

ศึกษาได้สัมผัสกับปัญหาต่าง ๆ ของประเทศชาติและประชาชน

ทำให้ขบวนการนักศึกษาในระดับอุดม

จำนวนมากต้องเผชิญกับความไม่เป็นธรรม รวมทั้งการใช้อำนาจไม่เป็นธรรมของทางราชการที่เกิดขึ้นในพื้นที่

นำสู่การเปิดเผยเรื่องราวของประชาชน

ต่าง ๆ

3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2518

ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ไทยรัฐได้เข้าพบนายจำลอง พลเดช ผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุง เพื่อสอบถามเรื่องราวของเหตุการณ์ดังแคงที่เกิดขึ้น นายจำลอง กล่าวว่า เพิ่งย้ายมาไม่กี่เดือน เท่าที่ทราบก็คือ เมื่อคราวเดินทางไปแจกสิ่งของให้ราษฎรที่ถูกน้ำท่วม พบว่าราษฎรหวาดกลัว กอ.ปค.มาก และกลัวภัย "ดังแคง" ที่เคยใช้นั่งราษฎรมาแล้วตามข่าว "ผมพบราษฎรชื่อนางน้อมอยู่บ้านแพน อำเภอเมืองพัทลุง มารับสิ่งของแล้วเล่าให้ผมฟังว่า สามีกูกทหารจับไปเมื่อสามปีก่อนไม่เห็นส่งตัวกลับมา ถามคนที่ถูกจับด้วยกัน และถูกส่งกลับมาแล้วบอกว่า สามีกูกฆ่าในดังแคง ผมก็รู้ระแคะระคายเท่านั้น จริงเท็จแค่ไหนต้องสอบสวนดูก่อน"

9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2518

นสพ.ไทยรัฐ ก็ได้ตีพิมพ์คำสัมภาษณ์ของพันโททหารอดิคนายแพทย์ทหารประจำค่ายเสนาณรงค์ ว่า พ.ศ. 2515 เป็นปีที่ปราบผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์พัทลุงรุนแรงมาก เดิมมีผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ประมาณ 300 คน แต่หลังจากมีการปราบหนักมีเพิ่มขึ้นประมาณ 3,000 คน มีค่ายพักนับค่าย เนื่องจากญาติของผู้ที่ถูกจับยึดดังแคงต่างหนีเข้าป่าเป็นผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์หมด คือเมื่อถูกฆ่าตาย 1 คน จะมีญาติเข้าร่วมเป็นผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ 10 ถึง 20 คน พ.ศ.ท.ผู้หนึ่งที่ร่วมปราบด้วยตนเองเล่าว่า กอ.ปค.เขตพัทลุงปราบชาวบ้านเหมือนล่าสัตว์ป่า เมื่อปี พ.ศ. 2515-2516 วิธีปราบก็คือออกปราบด้วยรถหุ้มเกราะชุดละ 36 คน ตอนเช้ามีด พบราษฎรกำลังกรีดยางก็ฆ่าหรือไม่ก็จับเชือดคอผ่าหัวแล้วเอาไปโยนทิ้งต่างตำบล จากนั้นก็บังคับให้ตำรวจมาพลิกศพแล้วบอกว่า ไม่ทราบชื่อ สาเหตุที่ปราบหนัก ก็เพราะเจ้าหน้าที่ กอ.ปค.แค้นที่พวกตนถูก ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ยิงตาย 14 ศพที่บ้านเขาหม้อ ตำบลงหรา อำเภอเมืองพัทลุง และอีก 7 ศพที่บ้านห้วยไต่ อำเภอเขาชัยสน เมื่อปี พ.ศ. 2515 เขตที่ชาวบ้านตายมาก คือ

1. ตำบลป่าบอน อำเภอปากพะยูน

2. ตำบลตะโหมด อำเภอเขาชัยสน

3. ตำบลชะรัด ตำบลคลองเฉลิม ตำบลงหรา ตำบลบ้านนา ตำบลเขาเจ็ยก ตำบลโคกชะงาย
ตำบลร่มเมือง อำเภอเมืองพัทลุง

4. ตำบลตะแพน ตำบลเขาปู่ ตำบลเกาะเต่า ตำบลป่าพะยอม อำเภอควนขนุน

11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2518 นสพ.สยามรัฐ ได้ตีพิมพ์บทความของนายเกษม ศิริสัมพันธ์ เรื่องหัวเลี้ยว

-หัวต่อ ได้กล่าวถึงการปราบปรามของทางการที่มีการจับผู้ต้องสงสัยใส่ "ดังแคง" คือ ใส่น้ำมันแล้วเผาทั้งเป็นว่า "มีลักษณะเป็นการทารุณโหดร้าย" อันเป็น "วิธีการที่ร้ายกาจที่สุด" นายเกษมได้อ้างถึงคำพูดของพระเถระ

ชั้นผู้ใหญ่ของ จังหวัดสงขลาที่เป็นคนพัทลุงว่า "ในสมัยนั้นเมื่อการปราบปรามเข้าขั้นโหดร้ายทารุณกันสุดขีด เสี่ยงร้องให้ครั้งระงมไปทั้งจังหวัดพัทลุง" นายเกษมให้ความเห็นว่า เมื่อการปราบปรามดำเนินไปอย่างโหดร้าย ก็ทำให้มีผลเท่ากับขับไล่ประชาชนให้วิ่งเข้าไปหาฝ่ายตรงกันข้ามมากยิ่งขึ้น "เคราะห์บุญเมืองไทยเรายังมีอะไร คิดเห็นด้วยกันไว้ได้" แม้แต่พระสงฆ์องค์เจ้าก็ทนอยู่ไม่ได้ต้องออกบิณฑบาตรร้องขอเมตตาธรรมจากฝ่ายบ้านเมือง การปราบปรามแบบโหดร้ายป่าเถื่อนจึงบรรเทาลง"

14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2518 ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (ศนท.) โดยนายพินิจ จารุสมบัติ รองเลขานุการฝ่ายการเมือง รักษาการเลขานุการ และคณะซึ่งได้เดินทางเข้าหาข้อเท็จจริงในกรณีเผด็จแดงที่จังหวัดพัทลุง ได้นำชาวบ้านจากพัทลุงเล่าเหตุการณ์กรณีถึงแดงพัทลุงท่ามกลางความสนใจของประชาชนจำนวนมากที่ท้องสนามหลวง นายอ่ำ รงเงิน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพัทลุงเป็นผู้บัญญัติ คำ "ถึงแดง" เพื่อเรียกรณีโศกนาฏกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดพัทลุง ท่ามกลางประชาชนจำนวนมากดังกล่าว

พ.ศ. 2518 พล.อ.ถนอม กวีสระ ได้สั่งการให้ย้ายกองทหารออกจากที่พื้นที่ในเขตที่ถูกร้องเรียนเรื่องการกระทำที่น่ากลัวนั้น อย่างไรก็ตาม พล.อ.ถนอม ได้เสียชีวิตไปก่อนที่ทุกฝ่ายจะสามารถหาข้อสรุปของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นได้ จากนั้นความรุนแรงทางการเมืองได้เพิ่มความรุนแรงเป็นลำดับ

6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 เกิดกรณีสังหารหมู่กลางเมืองที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เกิดการรัฐประหารยึดอำนาจล้มล้างรัฐธรรมนูญของประเทศโดยคณะปฏิรูปการปกครอง เกิดความตึงเครียดทางการเมืองทั่วประเทศขบวนการนักศึกษาปัญญาชน นักการเมืองผู้รักชาติรักประชาธิปไตยจำนวนมากหลบหนีภัยการเมืองเข้าร่วมกับ พ.ค.ท. ในเขตป่าเขาทั่วประเทศ รวมทั้งในเขตพัทลุง - ตรัง - สตูล เดิมความเข้มแข็งเติบโตใหญ่ให้กับ พ.ป.ท. อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน

พ.ศ. 2521 - 2522 การสู้รบระหว่างกองทัพแห่งชาติของรัฐบาลกับ พ.ป.ท. ขยายตัวออกไปสูงสุด

พ.ศ. 2523 ภายใต้นโยบาย 66/23 รัฐบาลได้ทบทวนการดำเนินนโยบายทางการเมืองในอดีต หันมาผลักดันให้บ้านเมืองมีประชาธิปไตยที่ละขั้น ขณะเดียวกันกองทัพภาคที่ 4 ก็ดำเนินการปราบปรามกดดันอย่างรุนแรงที่สุดอย่างต่อเนื่องภายใต้ยุทธการทางทหารที่เรียกว่า "ได้ร่มเย็น"

ปลายปี พ.ศ. 2524 เป็นต้นไป พ.ป.ท. ทะยอยกันออกมอบตัวต่อทางราชการอย่างขนานใหญ่ ขบวนการต่อสู้เกิดการถดถอยลงอย่างรวดเร็ว

ต้นปี พ.ศ. 2525 พ.ค.ท. เปิดการประชุมพรรคสมัชชาครั้งที่ 4 พ.ป.ท. ในเขตพัทลุง - ตรัง - สตูลเกิดการยุบตัวอย่างรวดเร็ว

พ.ศ. 2534 กองกำลังอาวุธที่หลงเหลืออยู่สามารถตกลงกับทางราชการอย่างเป็นทางการ ในการดำเนินการร่วมกันของทั้งสองฝ่ายที่เรียกว่า โครงการกระตุกเข้าบัว มีการมอบอาวุธให้กับทางราชการ แสดงนัยยะว่าการต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธที่ดำเนินมา เกือบ 30 ปี ได้ยุติลงแล้วอย่างเป็นทางการ

ชุมชนศรีนครินทร์หลังการยุติการต่อสู้ด้วยอาวุธถึงปัจจุบัน

ภายหลังจากยุติบทบาททางการเมืองการทหาร กลับสู่ชุมชนของคน อดีตนักปฏิวัติได้เริ่มต้นชีวิตใหม่ด้วยความลำบาก ด้วยความสับสน เป็นการเริ่มต้นชีวิตครอบครัวเช่นเดียวกับชาวบ้านทั่วไปอีกครั้ง หลายคนเล่าว่า บ้านที่เคยอยู่อาศัยได้ชำรุดทรุดโทรมไป ขณะที่สมาชิกของครอบครัวเพิ่มขึ้นกว่าก่อน จากการที่ถูก ๆ มีครอบครัว มีหลานแล้ว จะอยู่กันอย่างไร ทรัพย์สินที่สำคัญที่สุดที่พวกเขามี คือ “ใจ” จิตใจที่มุ่งมั่น จิตใจที่เคยกล้าต่อสู้กล้าเอาชนะ พวกเขาเริ่มต้นจากทรัพย์สินที่พอหลงเหลืออยู่ เริ่มต้นด้วยการปลูกเร้าจิตใจกัน และกันในหน่วยครอบครัวเล็ก ๆ และด้วยคุณธรรมที่ไม่ยอมสร้างภาระของสังคม ไม่ยอมเป็นภาระของสังคม กระทั่งสามารถยืนขึ้นมาได้ใหม่ด้วยน้ำพักน้ำแรงของตนเอง

เมื่ออดีตนักปฏิวัติสามารถสร้างครอบครัว มีที่ยืนในสังคมได้แล้ว ก็ได้อุทิศเวลาให้กับชุมชน มากบ้างน้อยบ้างตามโอกาส รวมถึงการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ 3 ประการที่สำคัญ คือ 1) ทำบุญอุทิศ ส่วนกุศลให้เพื่อนฝูงญาติสนิท มิตรสหายที่จากไปในการต่อสู้ด้วยอาวุธ 2) ทำการสรุปทบทวนการต่อสู้ใน อดีตบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร 3) ก่อสร้างอนุสรณ์สถานทางประวัติศาสตร์ให้กับการต่อสู้และผู้จากไป

พ.ศ. 2537 มีการรวมตัวกันเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวในงานรำลึกถึงแดง ครั้งที่ 1 ซึ่งมี ความสำเร็จพอสมควรแต่ต้องทิ้งช่วงไปนานเนื่องจากคณะผู้ประสานงานต้องมีหนีมีสินจากการจัดงานดังกล่าว และถูกเพ่งเล็งจากทางราชการว่า กลัวว่าจะเป็นการเคลื่อนไหวเพื่อสร้างกองกำลังอาวุธขึ้นมาใหม่อีกครั้งหนึ่ง ภาย หลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ฉบับประชาชน พ.ศ. 2540 แล้ว “ฟ้า” เริ่มเปิดอย่างจริงจัง การดำเนินงานตาม วัตถุประสงค์ข้างต้นจึงสามารถก้าวไปได้ทีละขั้น กระทั่งสามารถจัดงานรำลึกถึงแดงครั้งที่ 2 ขึ้นเมื่อวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2545 ด้วยความสำเร็จเกินคาดหมาย การดำเนินงานตามวัตถุประสงค์จึงได้เริ่มต้นอย่างจริงจัง

ความหมายของคำ “ถึงแดง”

จากการเปิดเวทีที่บ้านของนายสมคิด นวลเปียน เมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2548 ชาวบ้านเล่าว่า ชาวบ้านไม่ได้ใช้ชื่อนั้นในระยะแรก ชาวบ้านเรียกการเผาธงถึงแดงเพียงว่า “ถูกนายเอาไปเผา” ซึ่งเป็นหนึ่งใน วิธีการที่ “นาย” หรือเจ้าหน้าที่ติดอาวุธของทางราชการได้ใช้ในคอนั้น คอนแรกผู้ที่ถูกทางราชการจับตัวไป ไม่มีการควบคุมที่แข็งแรงนัก ผู้ถูกจับกุมตัวจึงหลบหนี ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องเข้มงวดมากขึ้นหลังจากนั้นผู้ที่ถูก จับตัวไปถ้าไม่ถูกยิงทิ้ง ก็จะหายสาบสูญไป

ในการเข้าพบปะนายสนั่นท์ สุพรรณชนะบุรี เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2546²³ นายสนั่นท์ ได้ทบทวนการเสียชีวิตของผู้คนในกรณีถึงแดงว่า อาจแยกได้หลายประเด็น เช่น หายสาบสูญไป ถูกฆ่าทิ้ง ตามทางสัญจร หรือจากการสู้รบแบบตาต่อตาฟันต่อฟัน ได้ช่วยย้ำมุมมองว่า “กรณีถึงแดง” ไม่ใช่เป็นเพียง เรื่องราวที่เกิดขึ้นใน พ.ศ. 2514 - 2516 เท่านั้น การดำเนินการกวาดล้างของรัฐที่กระทำต่อการต่อสู้ของฝ่าย ประชาชนมีมานาน โดยเฉพาะ หลังการตัดสินใจต่อต้านทางราชการด้วยกำลังอาวุธตั้งแต่ พ.ศ. 2508 เป็นต้น มา จึงสามารถสรุปได้ว่า กรณีถึงแดงคือกระบวนการที่รัฐใช้วิธีการต่าง ๆ ในการยับยั้งการต่อต้าน การต่อสู้

²³ คำสัมภาษณ์นายสนั่นท์ สุพรรณชนะบุรี 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2546

ของชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านจำนวนมากต้องเสียชีวิตลง โดยปราศจากการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม คัง
นั้นผู้ที่เสียชีวิตจากกรณีดังกล่าว สามารถกล่าวรวมถึงผู้ที่เสียชีวิตจากวิธีการอื่นนอกจากการเผาถึงแก่ด้วย
เช่น

- 1) การยิงทิ้งในลักษณะต่าง ๆ
- 2) การตีบลงเขา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการปราบในจังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และ
ที่พัทลุงก็มีการใช้วิธีการดังกล่าวเช่นกัน
- 3) การจับกุมคุมขัง การทรมานผู้ต้องหาที่ยังผลให้พวกเขาต้องเกิดอาการเจ็บป่วยทางจิตใจ เกิดความ
พิการทางร่างกาย หรือบางคนต้องจบชีวิตลงทั้งโดยตรงหรือโดยอ้อมจากกรณีดังกล่าวนี้

เหตุการณ์เผาถึงแก่ จากเอกสารและคำบอกเล่า

พลเอกพัลลภ ปิ่นมณี กล่าวไว้ในหนังสือ ผมผิดหรือ ? ที่ยึดกรือเซะ ! ว่า²⁴ พลเอกสัณห์
จิตรปฎิมา โกรธมากที่ พคท. 4 / 1 โคนชุมยิงจึงเรียกประชุมและสั่งให้ปิดล้อมบ้านพุด ตำบลคลองเฉลิม
อำเภอท่งหวา จังหวัดพัทลุง ดำเนินการจับตัวผู้ต้องสงสัยได้ 27 คน จากนั้นกองทหารใช้ลานวัดที่บ้านพุด
เป็นสถานที่สอบปากคำ... ในระหว่างการสอบสวนมีวัยรุ่นคนหนึ่งอายุประมาณ 19-20 ปี พุดจากทำที่ยี่ชวน พล
เอกพัลลภ ก็เอาเท้าเขี่ยเล่น ๆ แต่ไม่ถึงกับเตะ พอคืนที่ จปร. ก่อนพลเอกพัลลภหนึ่งรุ่นซึ่งขณะนั้นเป็นผู้ช่วย
การข่าวของ กอ.รมน. ยืนดูอยู่ ขอสอบสวนเอง นักโทษคนดังกล่าวจึงถูกเตะด้วยคอมเบ้เท้าเข้าปลายคางล้มลงหัว
ฟาดพื้นเสียชีวิต เพื่อแก้สถานการณ์ พลเอกพัลลภจึงสั่งให้ทหารนำเอาถังน้ำมันสีแดงที่วัดใช้ใส่ทราย เทเอา
ทรายออกแล้วนำนักโทษคนดังกล่าวมาทำลายหลักฐานในถึงแก่ ทั้งนี้พลเอกพัลลภยืนยันว่า “เผาคนเดียว”
เท่านั้น

นายพันโทคิดเจ้าหน้าที กอ.ปค. จ.พัทลุงเล่าว่า²⁵ ใน พ.ศ. 2514 พล.ต.สุวรรณ อินทุรักษ์ มาเป็นผู้
ว่าราชการจังหวัดแทน มี พ.อ.บรรพต อินทร์ภิรมณ์ เป็นที่ปรึกษา จากนั้นก็เริ่มส่งกำลังทหารไปยังหมู่บ้าน
ต่าง ๆ ที่สืบทราบว่ามีผู้ก่อการร้ายแทรกซึม โดยทหารจะไปตอนตีสี่ตีห้า ถ้าพบประชาชนคนใดออกมานอก
บ้านในเวลานั้นก็จะยิงทิ้งทันที นอกจากนี้ก็ใช้ทหารออกไปจับราษฎรตามหมู่บ้านต่าง ๆ มาสอบสวน
ที่กองอำนวยการบ้านคลองหมวย ตำบลบ้านนา อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง ถ้าใครไม่รับก็ซ้อมอย่างสะប់สะ
บอม เมื่อซ้อมแล้วก็กลัวเรื่องแดงก็ฆ่าประชาชนเหล่านั้นยึดถึงแก่

²⁴ ธนโชคและศิริกานดา, เรียบเรียง, ผมผิดหรือ ? ที่ยึดกรือเซะ ! พลเอกพัลลภ ปิ่นมณี, ภูมิจอมิ่ง : กรุงเทพฯ,

²⁵ นสพ. เดลินิวส์ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2518 เอกสาร นชช. ก/ป7/2518/9

บทความเรื่อง ดังแดง มาตรา 20 (ลิตร) ของ คนใหม่²⁶ ได้เพิ่มเติมรายละเอียดเกี่ยวกับกรณีดังแดงให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยใช้คำสัมภาษณ์ของผู้ใหญ่สามารถ รักรัษราชและนายอัปดุลมณี อัปดุลลา ว่า เหตุการณ์รุนแรงเริ่มต้นเมื่อคืนปี พ.ศ. 2515 เมื่อทหารตั้งค่ายที่คลองท่าเขียว ในสวนยางพาราของกำนันสวิง ขณะตีรัทางราชการมีการวางแผนรุกรณาต มีการกวาดล้างผู้ที่ทางการสงสัยว่าเป็นคอมมิวนิสต์มากมาย โดยเฉพาะการเผาสดังแดง ที่ผู้ที่ถูกเผาจะถูกตีที่คั่นคอด้วยเชือกจนหมดความรู้สึกแล้วจะถูกจับใส่ดังแดง หรือบางคนถูกตีจนล้มแล้วก็ถูกจับใส่ดังแดงเอาน้ำมัน 20 ลิตรราดลงไปแล้วจุดไฟเผาทันที เศธ.แดง หรือ พลตรีชิตติยะสวัสดิผล ได้บรรยายการเผาลงดังแดงไว้ในภายหลังว่า²⁷ ทำโดยการจับมัดผู้ต้องหาใส่ดังแดงน้ำมันขนาด 200 ลิตร นำมาเจาะรูให้อากาศเข้าข้างล่าง เอาเหล็กเสียบเป็นตะแกรง ใส่น้ำมันโซลาร์ 40 ลิตร ผสมน้ำมันเบนซิน 20 ลิตร เหลือเศษไว้หน่อยสำหรับราดใส่คนให้ชุ่มเพื่อเป็นเชื้อไฟ จากนั้นก็จัดการเผาไฟ 2 ชั่วโมง 45 นาทีก็จะเผาได้หมด

ในการทำการสอบสวนผู้ต้องหา เจ้าหน้าที่มักทำการสอบสวนตอนกลางคืน โดยจะนำผู้ต้องสงสัยไปสอบทีละคน โดยมัดมือไขว้หลังออกไป ในขณะที่ทำการสอบสวน เจ้าหน้าที่จะคิดเครื่องรถบรรทุกทหารที่จอดขวางระหว่างที่คุมขังกับที่สอบสวนและเร่งเครื่องตลอดเวลาจนไม่ได้ยินเสียงอะไร แล้วก็มืดสว่างซึ่งเกิดจากการเผาไหม้ประมาณ 20 นาที ผู้ที่นำออกไปสอบสวนหากไม่ถูกซ้อมอย่างสาหัสกลับมาก็หายไปเลย

การทรมานผู้ต้องหามีมากมาย เช่น บีบขมับ ตอกเล็บ ดึงเล็บออกจากนิ้ว ซ้อม ให้ต่อยกันเอง หรือบางทีก็ให้มีคนทะเล่หม่ากันเอง บีบอ้นทะ เป็นคั่น นอกจากนั้นยังมีการข่มขู่ชาวบ้านเพื่อมิให้เป็นคอมมิวนิสต์โดยการฆ่าผู้ต้องสงสัยแล้วตัดหัวเสียบประจาน หรือมัดศพผู้ต้องหาแล้วใช้มอเตอร์ไซด์ลากไปตามหมู่บ้าน ซึ่งหากผู้ต้องหาที่เป็นผู้หญิง ก็จะถูกข่มขืนก่อนที่จะเผาสดังแดง

นายจิต สงนวล อดีตพลขับของ กอ.ปค. เล่าให้ฟังถึงค่ายทหารที่บ้านเกาะหวง²⁸ว่า เป็นกองทหารจากอำเภอตะโหนดที่ถอนตัวมาตั้ง มีลักษณะค่ายทหารที่พร้อมทำการเคลื่อนย้าย ทางเดินที่อยู่เป็นหลัง ๆ เป็นค่ายทหารระดับกองพัน และทหารส่วนใหญ่ไม่ใช่คนจังหวัดพัทลุง ผู้ต้องที่ถูกจับกุมมาที่ค่ายเกาะหวงนั้นจะถูกนำมาจากที่ต่าง ๆ จากป่าพะยอมก็มี ผู้ต้องหานั้นมีการแยกเดินที่ระหว่างหญิงกับชาย บางคนถูกจับมาแล้วได้รับการปล่อยตัวให้กลับบ้านไป บางคนก็หายตัวไป ผู้ที่หายตัวไปที่ที่รู้จักหลายคน เช่น จากบ้านหนองเหรียญ หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านนา ถึงอำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง เป็นต้นว่า นางเรียม เทเวะบุรีง นายชุม สังข์คั่น นางพุม สังข์คั่น นายจิตสนิทสนมกับนางพุม สังข์คั่น มาก เรียกเธอว่า "เกลอพุม" นายจิตเล่าว่า "เกลอพุม กล่าวกับคนว่า ไอ้เฒ่าจิต ไปพาลูกมาให้ที" ที่ได้แต่ปลอบใจว่า "ไม่ปรี้อแหละ อยู่ไปตะ" แต่สุดท้ายนางพุม ก็หายตัวไปไม่มีวันกลับ สาเหตุที่ถูกฆ่าเพราะทางการคิดว่า "เป็นคอม ฯ" ซึ่งถ้าเป็นเรื่องจริงพวกเขาไปจับปืนสู้รบไม่ดีกว่าหรือ "เราตาย เขาตาย"

²⁶ นสพ. ไทยรัฐ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2518 เอกสาร นจข. ก/ป7/2518/9

²⁷ ชิตติยะ สวัสดิผล, พลตรี, คม... เศธ.แดง ภาค 3 กองทัพรุราชบัลลังก์, ยะ ยี่เอ็ง : กรุงเทพฯ ฯ, 2547, หน้า

²⁸ สัมภาษณ์ นายจิต สงนวล 21 กันยายน พ.ศ. 2546

อดีตนักปฏิวัติหนึ่งเล่าว่า เธอเป็นเด็กหญิง 1 ใน 3 คนที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ทหารให้คิดตามผู้ต้องหาที่เป็นญาติผู้ใหญ่เข้าไปในค่ายทหารที่บ้านเกาะหวง สภาพของผู้ต้องหานั้น ทหารจะกางเตียงให้นอนกันบนลาน รอบ ๆ เต้นที่มีลวดหนามทางทหารล้อมไว้ ส่วนที่ใช้ มีเพียงหัวส้วมตั้งไว้แล้วใช้ดับจาก 2 ขอบของคานนั้น ชาวบ้านล่าในหลายคนได้เสียชีวิตไปแล้ว ผู้ต้องหาที่เป็นผู้หญิงหน้าตาสวยงามบางคนถูกข่มขืนก่อนฆ่า บางคนถูกฆ่าแล้วก็ปล่อยข่าให้ญาติทางบ้านทราบว่ามีกรย้ายไปที่โน้นที่นี้ ญาติพี่น้องต้องตามทหารได้ผลึกเธอออกแล้วนำตัวผู้ชายไป สังขัตดิน ก่อนการถูกนำหายไปนั้นต่างร้องไห้กอดกัน จากนั้นผู้ชายไว้ เธอออกร้องไห้ก่ลิ่งเกลือกอยู่ตรงนั้น เธอได้เพียง "เชี่ยนหมาก" (กระสอบใส่หมากพดูของผู้สูงอายุ) ค้นไปแฉ(หันหน้าไปมอง)เห็นแสงไฟ เหมือนกลิ่นน้ำมัน ควันเจียว"

ลุงเริ่ม ประดิษฐ์ ได้เล่าเรื่องราวของคนในเวทียานหนองเหียงข้างคันว่า คนถูกจับกุมตัวหลังจากการที่ค่ายทหารถูกโจมตีที่บ้านนายเอื่อง จันทรศรีภค พร้อมกับนางเรียม เทเวบุรัง นายชุม สังขัตดิน นางพุม สังขัตดิน และ นางปลื้ม สุขแสง จากนั้นเจ้าหน้าที่ได้นำตัวไปสอบสวนที่ค่ายคันไทร และส่งตัวต่อไปยังค่ายทหารที่เกาะหวง นำไปขังรวมไว้ทั้งไทยพุทธ ไทยมุสลิม ไม่น่ากว่า 20 คน มีขลวดหนามวางไว้รอบ ๆ พร้อมกับมีทู่ระเบิดวางไว้อีกรอบหนึ่ง ที่ค่ายทหารนั้น ประมาณทุ้มครึ่ง จะมีเสียงรดต่าง ๆ คังขึ้น มีทหารนำผู้ต้องหาไปอีก สัก 5-10 นาทีมีไฟลุกขึ้น สลับกันไป

แนวคิดอันนำสู่กรณีดังแดง

กรณีดังแดงพัทลุง เป็นเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่ไม่ควรจะเกิดขึ้นในสังคมพุทธ เพราะเป็นการกระทำที่เหี้ยมโหดไร้มนุษยธรรมที่มนุษย์จะพึงต่อกัน ข้อสังเกตบางประการก็คือ คอมมิวนิสต์ ถูกสร้างภาพให้เป็นคนบาปกระทั่งพระสงฆ์บางรูปกล่าวว่า "ฆ่าคอมมิวนิสต์ไม่บาป" นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโสได้กล่าวถึงความรู้สึกต่อต้านคอมมิวนิสต์ในสังคมไทยไว้ว่า³⁰

" ปีศาจคอมมิวนิสต์ที่สืบเนื่องมาจากการที่ฝรั่งทำการต่อต้านคอมมิวนิสต์ได้โฆษณาไว้หลายปีก่อนมาแล้วว่าคอมมิวนิสต์บริบทย์ไม่ว่าคนมีหรือคนจน แม้มมีเสื่อผ้าเพียงแต่ปิดกายก็ถูกริบ และเอาหญิงเป็นกองกลาง , ทำลายศาสนา ฯลฯ จึงทำให้คนขวัญอ่อนที่ได้ยินเพียงชื่อ ก็เกิดความเกลียดกลัวอันเป็นสภาพทางจิต (State of Mind) ชนิดหนึ่ง ผู้ต่อต้านคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยอาศัยสภาพทางจิตนั้นค้นคว้าต่อไป ก็พบสิ่งที่เป็นป้ายโฆษณาแสดงภาพคอมมิวนิสต์เป็นรูปปีศาจกำยำที่จะคร่ามนุษย์เอาไปเป็นมังสาหาร และทำเป็นคำขวัญว่า "คอมมิวนิสต์มา ศาสนาหมด"

²⁹ ต้นภาษาณ์ บางหนูเคลื้อน นอมสง 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547

³⁰ ปรีดี พนมยงค์ คำปราศรัยของนายปรีดี พนมยงค์ เรื่อง ระบบสังคมนิยม ระบบคอมมิวนิสต์จะเหมาะสมแก่เมืองไทยหรือไม่ พิฒเนต : กรุงเทพฯ , 2518 , หน้า 15 - 19

นอกจากนั้นผู้ต่อต้านคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยยังได้ค้นพบอีกว่า สีแดง เป็นสีของคอมมิวนิสต์โดยเฉพาะ ฉะนั้นจึงเปลี่ยนตราครุฑแดงของหนังสือทางการที่ใช้มาตั้งแต่รัชกาลที่ 6 นั้นให้เป็นตราครุฑสีคำ แสดงว่า “สภาพทางจิต” ของฝ่ายต่อต้านคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยนั้นวิปริตกว่าฝรั่ง”

เช่นเดียวกับ พล.ต.บัญญัติ ขวาลศิลป์ ได้สะท้อนความคิดของนายทหารคนหนึ่งในหนังสือ กระจกเข้าบัว³¹ ว่าหลักสูตรการทหารของไทยได้เปลี่ยนเป็นหลักสูตรการทหารของสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ต้นทศวรรษที่ 2490 เป็นต้นมาอันเป็นผลจาก “การที่ไทยเลือกอยู่ข้างเดียวกับสหรัฐในยุคสงครามเย็น และรับการช่วยเหลือทางด้านการทหารทั้งอาวุธยุทโธปกรณ์และหลักนิยม” ผลจากการศึกษา ก็คือ “ผมเองก็คงเช่นเดียวกับคนไทยทั่วไปในยุคนั้น ที่เมื่อพูดถึงคอมมิวนิสต์แล้ว แม้คนที่ได้รับการศึกษาอย่างผมจะไม่นึกว่าพวกนี้เขามีเกียรติก็ตาม แต่สิ่งที่คิดขึ้นมาโดยอัตโนมัติก็คงเหมือนกับเมื่อเรานึกไปถึงเชื้อโรคในช่องปาก หรือโจรผู้ร้ายใจทมิฬทั้งหลายที่ไม่ต้องคิดอะไรให้มากเรื่องมาราว นอกจากจะฆ่าให้หมด ๆ ไปเสียก็สิ้นเรื่อง” (เน้นคำโดยทีมวิจัยกรณีนี้เอง) พล.ต.บัญญัติ เล่าต่อไปว่า ที่โรงเรียนทหารปืนใหญ่สหรัฐ เขาสอนว่า หน้าที่ของทหารต่อข้าศึกก็คือ

“Find them , Fix Them and Finish Them”

แปลเป็นไทยว่า

“สืบให้ทราบ ค้นหาให้เรียบ”

และพวกคอมมิวนิสต์นั้นนับว่าเป็น “ข้าศึก” ตัวสำคัญซึ่งมีอันตรายมากที่สุด ในขณะที่นั้น

เพื่อการต่อต้านสิ่งที่เรียกว่า “พวกนิยมคอมมิวนิสต์” ที่นิยมออกข่าวโฆษณาชวนเชื่อเพื่อบั่นทอนความมั่นคงของชาติ รัฐบาลไทยได้รับความร่วมมือจากสหรัฐฯ ผ่านหน่วยงานสำคัญที่เรียกว่า สำนักข่าวสารอเมริกัน (United State Information Service – USIS) โดยเฉพาะในสมัยของรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่มีการจัดหน่วยข้อมูลเคลื่อนที่ไปยังชนบทและฉายภาพยนตร์สารคดีเผยแพร่กิจการของรัฐบาลและต่อต้านคอมมิวนิสต์ นอกจากนี้ยังจัดรายการทางสถานีวิทยุ 41 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ มีเนื้อหาด้านความมั่นคงและภัยคุกคามคอมมิวนิสต์ ผลิตภาพยนตร์สารคดีเพื่อสงครามจิตวิทยา 40 เรื่องต่อปี ออกนิตยสารราย 2 เดือนชื่อ เสรีภาพ จำนวนพิมพ์สูงถึง 150,000 เล่มต่อฉบับ โดยเนื้อหามากกว่าครึ่งมุ่งถึงความมั่นคงและการพัฒนาในไทยโดยเฉพาะในอีสาน และยังผลิตโปสเตอร์ 4 สีออกมาอย่างต่อเนื่องหลายชุดจำนวน 150,000 แผ่นต่อชุด ใช้ชื่อว่า “Communism and Freedom” เปรียบชีวิตในจีนและเวียดนามเหนือกับชีวิตในประเทศไทย โปสเตอร์เหล่านี้ถูกแจกจ่ายไปตามโรงเรียน วัด ห้างสมุด กองทัพ และตามหมู่บ้านต่าง ๆ การโฆษณาชวนเชื่อของรัฐบาลร่วมกับสหรัฐ ฯ ในการสร้างความหวาดกลัวคอมมิวนิสต์ นับว่าดำเนินไปอย่างกว้างขวางและประสบความสำเร็จในการเข้าถึงประชาชนอย่างยิ่ง ดังที่บันทึกความทรงจำของคนร่วมสมัยได้บันทึกในช่วงปี 2506 ไว้ว่า “ การโฆษณาชวนเชื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์ในยุคจอมพลถนอมดำเนินต่อไปจนกระทั่งไปทั้งสังคม ในโรงเรียนของฉันทจึงเต็มไปด้วยแผ่นโฆษณาเปรียบเทียบ “คอมมิวนิสต์กับเสรีภาพ” ภาพของคอมมิวนิสต์ที่เต็ม

³¹ บัญชี ขวาลศิลป์, พล.ต., และสหายช่วง , กระจกเข้าบัว, แสงดาว: กรุงเทพฯ, 2546, หน้า 35 - 38

ไปด้วยความอคอยากยากแค้น ถูกบีบคั้นกักกัน คุกน้ำกล้วมาก จนให้รู้สึกว่าการกินแดนคอมมิวนิสต์นั้นเป็นแดน
นรกขนาบแท้ และยังมีหนังสือการ์ตูนคอมมิวนิสต์แจกจ่ายให้เด็กนักเรียนฟรี ๆ อีกด้วย³²

จากความคิดที่เกลียดชัง “คอมมิวนิสต์” อย่างมากเหล่านี้ อาจพอจะประเมินเหตุผลได้ว่า ทำไม
ชาวบ้านที่เป็นคนไทยที่ถูกสงสัยว่าเป็นคอมมิวนิสต์หรือสัมพันธ์กับคอมมิวนิสต์จึงต้องถูกกระทำอย่างโหด
เหี้ยม รุนแรง โดยการจับเผาสดถึงแดง

ผลกระทบที่สังคมได้รับจากการต่อสู้ด้วยอาวุธระหว่างประชาชนและรัฐ

จากที่กล่าวแล้วว่า กรณีถึงแดงมิได้หมายถึงเฉพาะช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์เผาสดถึงแดง หากครอบ
คลุมถึงเหตุการณ์ในการต่อสู้ด้วยอาวุธที่ประชาชนดำเนินต่อรัฐ และการปราบปรามด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อยุติ
การต่อสู้ดังกล่าว แม้ว่าเหตุการณ์ที่เรียกว่า กรณีถึงแดง ได้สิ้นสุดลงแล้ว แต่ผลกระทบต่าง ๆ ยังคงมีมาอย่าง
ต่อเนื่องทั้งด้านที่เป็นบาดแผลและความสูญเสีย พร้อมกันนั้นก็ยังมีสิ่งที่ค้างมาหลาย ๆ อย่างก่อตัวขึ้นไปในทาง
สร้างสรรค์ ซึ่งจะเป็นทุนทางสังคมต่อไป

ผลกระทบในทางลบที่สังคมได้รับ

- 1) เกิดภาวะบ้านแตกสาแหรกขาด
- 2) เกิดภาวะเด็กกำพร้าและหม้ายสงคราม
- 3) ภาวะการโยกย้ายถิ่น การเปลี่ยนการทำมาหากิน
- 4) เกิดการแอบอ้างสถานการณ์เพื่อจกัศศัตรูส่วนตัว
- 5) ภาวะสยดสยอง เสียขวัญของชาวบ้าน
- 6) การแยกฝักแยกฝ่าย

ผลกระทบในทางสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน

1. การปรับตัวของระบบราชการ

การปรับปรุงที่ชัดเจนก็คือ

- 1) เพิ่มจำนวนข้าราชการ และหน่วยงานที่ดูแลประโยชน์ของชาวบ้านให้มากขึ้นกว่าเดิม
- 2) ปรับการปฏิบัติตัวของข้าราชการให้มีทำที่นิ่มนวล ให้ความสะดวกในการติดต่อทำธุระกับราชการ
ของชาวบ้านมากขึ้นกว่าเดิม
- 3) ขยายงบประมาณเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ มากขึ้น กระทั่งมีการขยายการปกครองตนเอง
ของท้องถิ่นออกไปอย่างกว้างขวาง

2. การเร่งพัฒนาบ้านเมืองให้เป็นไปอย่างก้าวกระโดด

มีการเร่งการพัฒนาบ้านเมืองทุกด้าน เร่งสร้างถนนหนทางที่สะดวกทุกฤดูกาลทุกพื้นที่ มีการขยาย
ไฟฟ้า ขยายการให้บริการการศึกษา การสาธารณสุข ส่งเสริมอาชีพใหม่ ๆ ให้กับชุมชน

³² ประจักษ์ ก้องเกียรติ , และแล้วความเคลื่อนไหวก็ปรากฏ ... , อ้างแล้ว, หน้า159 - 165

3. การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาประเทศ

อดีตนักปฏิวัติจำนวนมากได้กลายเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชน บางคนตั้งข้อสังเกตว่า พ.ค.ท. เขาให้การศึกษา “สอน” มาดี

1) ในทางปรัชญาการศึกษา ใช้ปรัชญาวัตถุนิยมวิภาษวิธี ที่เป็นภูมิปัญญาของยุโรปในศตวรรษที่ 20 ปรัชญาวัตถุนิยมวิภาษวิธีมองการเคลื่อนไหวทางการเมืองว่า เกิดขึ้นบนรากฐานทางเศรษฐกิจพื้นฐานของสังคมที่ปัจจัยการผลิตอยู่ในมือของคนกลุ่มน้อยของสังคม และคนกลุ่มน้อยเหล่านั้นมีอำนาจควบคุมสังคม ประเทศชาติผ่านอำนาจรัฐ ใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการสร้างจิตสำนึกของเยาวชนและประชาชนให้ยอมรับอำนาจรัฐของพวกเขา สนับสนุนพวกเขาในการปกครองประเทศ มีกองกำลังอาวุธ มีกฎหมาย มีศาลเป็นเครื่องมือรักษาปกป้องอำนาจในมือของคน มาร์กซ ให้หลักคิดว่า สรรพสิ่งในโลกนี้ล้วนพัฒนาไปข้างหน้าด้วยความขัดแย้งต่าง ๆ ของสรรพสิ่ง สิ่งที่ก้าวหน้ายอมเข้าแทนที่สิ่งที่ล้าหลังในที่สุดอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่นเดียวกับสังคมจะไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ ทั้งนี้ประวัติศาสตร์จะเคลื่อนที่ไปข้างหน้าด้วยพลังส่วนใหญ่ของสังคมนั้น ๆ ในแต่ละขั้นตอนของประวัติศาสตร์

2) ให้ความสำคัญกับการศึกษาค้นคว้าในด้านต่าง ๆ และถือว่าการปฏิบัติทำให้การศึกษาที่ได้รับสมบูรณียิ่ง ๆ ขึ้นไป บนจุดยืนเพื่อชนชั้นกรรมกรชาวนาหรือผู้ยากไร้อื่น ๆ

3) สร้างวินัยให้กับนักต่อสู้ทุกคน

ในการต่อสู้ทุกคนจะต้องทำงานตามตารางเวลา ตามตารางการปฏิบัติที่กำหนดของกองกำลังอาวุธ คืบเวลาไหน คืบแล้วต้องเก็บเครื่องนอนให้เรียบร้อยพร้อมที่จะเคลื่อนย้ายตลอดเวลา จากนั้นต้องไปรวมพลเพื่อการออกกำลังกาย ต้องมีการฝึกอาวุธฝึกยุทธวิธีพื้นฐานเพื่อให้มีความรู้พื้นฐานในการหลบหลีกหรือการปะทะกับกองกำลังอาวุธของทางราชการที่อาจมีขึ้นได้ตลอดเวลา การศึกษาเหล่านี้ ได้แปรสภาพชาวบ้านธรรมดาให้เป็นชาวบ้านกลุ่มหนึ่งที่มีความคิดอ่านสูง กว้าง กว่าชาวบ้านทั่วไป กลายเป็นผู้นำของชุมชนระดับต่าง ๆ หลังจากที่มีการต่อสู้ด้วยอาวุธได้ยุติไป

4) การรวมกันเป็นองค์กรทางเศรษฐกิจต่าง ๆ

มีบางคนกล่าวกันว่า ปัจจุบันองค์กรชาวบ้านตามแนวภูเขาซึ่งเคยเข้าร่วมการเคลื่อนไหวต่อสู้กับรัฐบาลในอดีต เคยผ่านการจัดองค์กรเพื่อการต่อสู้ภายใต้การคัดค้านปราบปรามอย่างรุนแรงจึงมีบทเรียนในการจัดองค์กรทำให้มีความเข้มแข็ง เป็นที่ยอมรับของชาวบ้านพหุทุกทั่วไป

อนุสรณ์สถานประวัติศาสตร์ถ้ำแดงพัทลุง

อาจารย์เป็รื่อง ประชาชาติ ได้ร้อยเรียงอักษรเป็นร้อยกรองรำลึกถึงกรณีถ้ำแดง เนื่องในวันทอดผ้าป่าเพื่อระดมทุนก่อสร้างอนุสรณ์สถานประวัติศาสตร์ถ้ำแดง เมื่อวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2547 ไว้ว่า

ถ้ำแดง	แสงเพลิง	เริงร้อน
เป็นท่อน	ลูกกลม	ลัมถึง
คืบโคด	ผุดลูก	ขึ้นนั่ง
เผาทั้ง	เป็นเป็น	กระเด็นกระดอน
พัทลุง	แดนดิน	สิ้นหวัง

เห็นถึง	ความกลัว	หัวถอน
อำนาจ	คือผี	ราญรอน
นาคร	เกือบร้าง	มล้างกัน
เสร็จสิ้น	สงคราม	ประชาชน
มองเห็น	เหตุผล	โมหันท์
ร่วมมือ	เป็นสื่อ	สัมพันธ
ลงขัน	ตีบทอด	เจตนา
สร้างอนุ-	สาวรีย์	รำลึก
ศนิก	กำลัง	แน่นหนา
เกาะหลุง	ลำสินธุ์	ถิ่นพนา
เป็นศรี	สง่า	ผู้กล้าไทย

อนุสรณ์สถานประวัติศาสตร์ดังแดงเป็นรูปธรรมที่เป็นวัตถุ เป็นผลึกทางปัญญาที่ประชาชนชาวศรีนครินทร์และชาวพัทลุงได้ร่วมต่อสู้กันมาเพื่อประชาธิปไตยของบ้านเมือง เพื่อความเป็นธรรมและเพื่อชีวิตที่ดีกว่าของผู้คนในสังคม กว่าจะได้มาซึ่งวันนี้ของสังคม เศรษฐกิจ การเมืองที่พัฒนาแตกต่างไปจากเมื่อ 30 กว่าปีก่อนนั้น วันนี้ที่ “ลูกสาวไม่ต้องนอนในป่าปูดข้างบ้าน วัวไม่ถูกลัก ประตูไม่ต้องปิดตลอดเวลาเพราะกลัวโจร” วันนี้ที่กว่าจะได้มาต้องสูญเสียชีวิต เลือดเนื้อ หยดเลือดและคราบน้ำตาของชาวบ้านและเจ้าหน้าที่บ้านเมืองทุกฝ่ายไปมากมายเหลือที่จะคณานับ

อาจารย์สมเจตนา มุณีโมไนย “พันดา ธรรมดา” ได้ร้อยกรองพรรณนาคุณค่าของอนุสรณ์สถานประวัติศาสตร์ดังแดงเนื่องในงานรำลึกดังแดงครั้งที่ 5 เมื่อวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2548 ไว้ว่า

นี่คือ	พื้นที่	ประวัติศาสตร์
นี่คือ	ภูมิธรรมชาติ	ของชาวบ้าน
นี่คือ	อัตลักษณ์	ประจักษ์พยาน
นี่คือ	รากฐาน	การเปลี่ยนแปลง
รวมเลือดเนื้อ	เชื้อชาติ	ผู้อาจหาญ
รวมจิต	วิญญาณ	ผู้กล้าแกร่ง
รวมพลวัฒน์	สังฆธรรม	มาสำแดง
เป็นลายแทง	ศาสตรา	ค่าของคน
เป็นอนุ-	สรณ์สถาน	ธารชีวิต
เป็นศักดิ์สิทธิ์	คินฟ้า	ท่าแดดฝน
เป็นที่	ที่สคูตี	วีรชน
บอกตัวตน	บอกวิญญาณ	แห่งบ้านเมือง

การก่อสร้างอนุสรณ์สถานประวัติศาสตร์ดังแดง เริ่มต้นพร้อม ๆ กับการเคลื่อนไหวเวทีชาวบ้านเพื่อทำกรวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกรณีดังแดงร่วมกันของชาวศรีนครินทร์และชาวพัทลุง ภายหลังจากจัดงานรำลึก

ดังแดงครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา และสามารถกำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกันของบรรดามิตรสหาย ญาติพี่น้องของผู้ที่จากไปจากกรณีดังแดงพัทลุงและกรณีที่เกี่ยวข้องในการก่อสร้างอนุสรณ์สถานประวัติศาสตร์ดังแดงไว้อย่างชัดเจน ดังนี้คือ

1. เป็นที่รำลึกถึงวีรชนของประชาชนในการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย และความเป็นธรรมในสังคม
2. เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและหลักฐานการต่อสู้ของภาคประชาชน
3. เพื่อเป็นสถานศึกษาค้นคว้า ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม สำหรับเยาวชนและประชาชน
3. เป็นสัญลักษณ์ย้ำเตือนว่า การใช้ความรุนแรงของรัฐต่อประชาชนไม่ควรให้เกิดขึ้นมาอีก

อนุสรณ์สถานประวัติศาสตร์ดังแดงตั้งอยู่ที่บ้านเกาะหลง หมู่ที่ 1 ตำบลลำสินธุ์ กิ่งอำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง มีเนื้อที่ 4 ไร่ ที่ตั้งของอนุสรณ์สถานฯ เป็นค่ายทหารเก่า เป็นที่ตั้งของกองบัญชาการส่วนหน้าในการสู้รบกับ ท.ป.ท.ในอดีต ชาวลำสินธุ์เล่าว่า จอมพลถนอม กิตติขจรเคยเดินทางมาเยี่ยมทหารที่ตั้งอยู่ที่นี้ด้วยตนเอง และที่ค่ายแห่งนี้เป็นค่ายทหารที่นำเอาผู้ต้องหาลูกจัญไรจำนวนมาก “เผาแดงดังแดง” ก่อนที่จะถูก พล.อ. กฤษณ์ สีวะราสั่งการให้ถอนกำลังออกไปในปี พ.ศ. 2518 หลังจากที่ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยในขณะนั้นออกมาเปิดโปงถึงการกระทำรุนแรงต่อประชาชนที่เรียกว่า “ถีบลงเขา เผาแดงดังแดง”

การก่อสร้างอนุสรณ์สถานฯ คืบหน้าไปพร้อม ๆ กับการเปิดเวทีเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลของเหตุการณ์ดังกล่าว การเปิดเวทีนอกจากเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลยังเป็นการปลุกเร้าให้มิตรสหาย ญาติพี่น้อง ของผู้ที่จากไปในกรณีดังแดงและกรณีที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันทบทวนการต่อสู้ด้วยอาวุธในอดีตอีกครั้งหนึ่งเพื่อค้นหาคุณค่า บทเรียนที่ชุมชนได้รับและทำการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เป็นบทเรียนให้คนรุ่นแล้วรุ่นเล่าได้ศึกษาเรียนรู้เพื่อที่จะไม่ก้าวซ้ำรอยเดิมที่คนรุ่นก่อนได้ประสบมาด้วยตนเองอีก ทำให้ชุมชนก้าวไปข้างหน้าสู่สังคมที่สมัครสมานสามัคคีกัน แก้ไขปัญหาของกันและกันด้วยสันติวิธี ให้ทุกคนมีความสุขไม่เข้าสู่วัฏจักรของการเข่นฆ่าทำร้ายกันเช่นในอดีตอีก

อนุสรณ์สถานฯ แม้มีชื่อ “วัด” ในความหมายทั่วไป ที่ซึ่งรับส่งชีวิตหลังความตายให้ได้อันสิงค์ต่าง ๆ จากผู้อยู่หลังส่งผ่านพระสงฆ์ไปให้ แต่อนุสรณ์สถานฯ เป็น “บ้าน” เป็น “วัด” ของนักสู้หรือผู้สนับสนุนหรือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากผลพวงของการต่อสู้ที่อุทิศตนเพื่อประชาธิปไตยของประเทศ เพื่อชีวิตที่ดีกว่าของสังคมที่ได้จากไปก่อนแล้ว โดยที่ต้อง “นอนตากฝนมา 20 ปี ไม่ได้เข้าวัด ไม่มีบ้านอยู่ ข้าวมือสุดท้ายไม่รู้ได้กินหรือเปล่า?” อนุสรณ์สถานฯ จึงเป็นที่รวมใจเพื่อผู้จากไปเหล่านั้น ทุกวันที่ 10 เมษายนของทุกปีนับจาก พ.ศ. 2545 เป็นต้นมาจะมีการทำบุญทั้งแบบพุทธและแบบอิสลามให้กับผู้ที่จากไป ผู้คนจำนวนมากได้มารวมใจกันเพื่อผู้จากไป ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่พี่น้อง ญาติสนิท มิตรสหาย อดีตนักปฏิวัติจากที่ต่าง ๆ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าใจประวัติศาสตร์ความเป็นมาของบ้านเมือง ไม่ว่าจะพวกเขาจะมีแนวคิดเหมือนหรือแตกต่างเช่นไรในปัจจุบัน ปีหนึ่งครั้งหนึ่งที่พวกเขาจะได้มารวมกันรำลึกถึงผู้จากไปก่อนแล้วเหล่านั้น

จากเหตุผลข้างต้นการก่อสร้างอนุสรณ์สถานฯ จึงเดินไปได้ สามารถจัดซื้อที่ดินบริเวณที่เคยเป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์จริง สามารถนิมนต์รองเจ้าอาวาสวัดชลประทานรังสฤษฎ์ มาวางศิลาฤกษ์การก่อสร้าง สามารถดำเนินการก่อสร้าง โครงสร้างอาคารและส่วนยอดอันเป็นสัญลักษณ์สำคัญของอนุสรณ์สถานฯ จนสำเร็จ ทำให้

การก่อสร้างคืบหน้าไปกว่าครึ่งในวันเวลาที่โครงการวิจัยดังกล่าวได้ปิดเวทีสุดท้ายเพื่อนำเสนอรายงานต่อ สกว.
ภาค

อนุสรณ์สถานฯ จึงมีความหมายร่วมของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากทุกมุมมอง ที่สามารถอำนวยประโยชน์ต่อชุมชนทั้งปัจจุบันและอนาคต เป็นอุทยานแห่งการเรียนรู้ทางเศรษฐกิจ สังคมการเมืองหรือวิชาชีพที่เอื้อประโยชน์ต่อชุมชน เป็นที่พึงพอใจให้กับคนในสังคมหรือคนรุ่นใหม่ที่ต้องเสาะแสวงหาสังคมแห่งชีวิตที่แตกต่างจากปทัสสถานของสังคมทั่วไป กระทั่งมิตรสหายบางท่านยังคาดหวังว่า จะให้พื้นที่ 4 ไร่นี้เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ปราศจากอบายมุขสักแห่งหนึ่งเพื่อเปรียบเทียบกับสังคมรอบข้างที่นับวันถูกอบายมุข หรือความหลงไหลคลั่งไคล้ในวัตถุค่อย ๆ แพร่ขยายครอบคลุมไปทั่ว คับทรวงกรองของพันคา ธรรมคา ที่जारจารึกไว้เมื่อ 10 เมษายน 2547 ว่า

เกาะหลง	มิลัมเหลว
ไปกับเปลว	พระเพลิงลาม
วิญญาน	สง่างาม
เสวยราชย์	สวรรยา
สวรรคคีคือ	ประชุมชน
อันเสรี	เหนือเวลา
จิตใจ	อันหาญกล้า
พิทักษ์ยุติ	ธรรมไทย
นันทพญา	สัตตบรรณ
ยังยืนยง	คงเกรียงไกร
คลองหมวย	ยังรินไหล
ใจสหาย	ยังคงหมวย
สายลม	ชะโลมริน
สหายยัง	กระชุ่มกระชวย
ประกาศข้าง	คลองหมวย
ให้ศักดิ์สิทธิ์	กลางเกาะหลง

บทสรุป “กรณีดังแดง”

“การเผาแดงดังแดง” เป็นวิธีการหนึ่งในการใช้ความรุนแรงเพื่อยับยั้งปราบปรามการต่อสู้ด้วยอาวุธของฝ่ายประชาชนต่อทางราชการ “กรณีดังแดง” เป็นการศึกษาค้นคว้าทำความเข้าใจกระบวนการที่ทางราชการต้องใช้ “การเผาแดงดังแดง” มากระทำกับประชาชนของประเทศที่มีแนวคิด หรืออาจจะสนับสนุนผู้ที่มีแนวคิด หรือให้ความช่วยเหลือญาติพี่น้อง มิตรสหายที่มีแนวคิดแตกต่างจากทางราชการด้วยความรุนแรงเช่นนั้นจากการวิจัยที่วิจัยจึงให้คำนิยามของ “กรณีดังแดง” พัทลุงว่า คือ กระบวนการปราบปรามที่ใช้ความรุนแรงทางการเมืองการทหารที่รัฐบาลกระทำต่อประชาชนของตนทั้งกระบวนการนั่นเอง โดยเริ่มต้นจาก พ.ศ. 2508 และ

ชุดคืออย่างเป็นทางการใน พ.ศ. 2534 กระบวนการปราบปรามมีทั้งความรุนแรงและนิ่มนวลที่เรียกว่า “ปฏิบัติการทางจิตวิทยา” ความรุนแรงที่กระทำมีทั้งการจับกุมคุมขัง การทำร้ายร่างกาย การยิงทิ้ง การเผาถลุงถึงแกง การตีบลงเขา ฯลฯ

การเสียชีวิตของคน ๆ หนึ่งในสังคมชนบทที่เครือข่ายคึกคักเกี่ยวดองกว้างขวางอย่างน้อย 8 ตระกูล ส่งผลกระทบอย่างใหญ่หลวงต่อการแก้ปัญหาของบ้านเมือง ในมุมมองของทางราชการนั้นการต่อสู้ในชนบทที่เกิดขึ้นเป็นการต่อสู้ของบุคคลที่ฝึกฝนในลัทธิคอมมิวนิสต์ที่มีนัยยะถึงบุคคลต่างชาติ หรือบุคคลที่ขายชาติที่เป็นอันตรายต่อสถาบันสำคัญของชาติ เป็นการต่อสู้ “เพื่อเอาชนะคอมมิวนิสต์” แต่ในมุมมองของชาวบ้านในชุมชนตรงกันข้ามกับทางราชการ ยกตัวอย่างเช่น เมื่อทีมวิจัยได้สอบถามเรื่องราวของ “คุณจิน” อดีตผู้นำทางการเมืองของกองร้อย 2 สังกัด ทพท. เขตพัทลุง ชาวบ้านคนหนึ่งซึ่งสูญเสียพี่ชายไปในการต่อสู้ครั้งนั้น ดวงตาของเธอแวววาวด้วยความเคารพรัก เธอกล่าวว่า “คุณจินเป็นที่ของเธอ” เป็นคนดีทุกคนรักใคร่ อีกทั้งยังสามารถแก้ไขปัญหาค่าง ๆ ในชุมชนบ้านอ่างทอง บ้านไทรโนราได้ดีมาก การแก้ปัญหาของนักปฏิวัติที่³³ “ง่าย ๆ แต่ตรงไปตรงมาและได้ผล” มีการ “ลงโทษ” ผู้ผิดกันตามเหมาะสมและตรงไปตรงมา เจ็บขาดและเป็นธรรม เป็นที่เลื่อมใสและเป็นที่ยอมรับของชาวบ้านผู้ทำมาหากินโดยสุจริตและไม่มีทางสู้รบปรบมือกับโจรร้าย หรือผู้มีอิทธิพลต่าง ๆ เป็นความสำเร็จของเหล่านักปฏิวัติที่ “บางครั้งผิวเมียทะเลาะกัน” ก็ให้นักปฏิวัติแก้ปัญหาให้

ดังนั้นการที่ทางราชการปราบปรามการต่อสู้ที่เกิดขึ้นจึงกระทบต่อความรู้สึกของชาวบ้านในพื้นที่เป็นอย่างมาก ยิ่งใช้ความรุนแรงเท่าไร ผลได้ตอบกลับมายิ่งรุนแรงเท่าตัว การปราบปรามด้วยความรุนแรงจึงไม่อาจยับยั้งการต่อสู้ที่เกิดขึ้นมาจากฐานรากที่แท้จริงของสังคมได้

กรณีดังกล่าวเป็นกรณีศึกษาที่สำคัญหนึ่งของประเทศไทย ว่าการแก้ไขปัญหาของประเทศต้องดำเนินไปบนพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตยที่ยอมรับความต่างทางความคิดเห็น บนพื้นฐานของผลประโยชน์ของประเทศชาติบ้านเมือง ทุกคนควรมีขันติธรรมต่อความแตกต่าง เมื่อมีความขัดแย้งทางการเมืองที่สำคัญเกิดขึ้น สิ่งที่ถูกฝ่ายต้องคำนึงถึงก็คือ แนวทางการแก้ไขปัญหาแบบสันติวิธีภายใต้ระบอบประชาธิปไตยนั่นเอง

กรณีดังกล่าว ได้สร้างบาดแผลให้กับชุมชนสังคมมากมายลึกซึ้ง ไม่ว่าจะภาวะบ้านแตกสาแหรกขาด การสูญเสียร่วมโพธิ์ร่วมไทรของครอบครัว เกิดเด็กกำพร้าและหม้ายสงครามมากมาย เกิดบาดแผลทางใจที่ยาวนาน ไม่มีใครต้องการให้เหตุการณ์เช่นนั้นหวนกลับมาอีก

แต่ในบาดแผลเหล่านั้น ก็ยังมีทุนที่ดึงมาเป็นหนีกทางภูมิปัญญาที่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาจิตใจ พัฒนาบ้านเมืองให้เกิดความสุข ความร่มเย็นขึ้น ดังจะเห็นว่า ข้าราชการปัจจุบันพัฒนาตนเองไปมากมาย ความสนใจของภาครัฐก็ทั่วถึงกว่าเดิม ช่องทางในการปกป้องผลประโยชน์ของครอบครัว ของชีวิตทรัพย์สินต่าง ๆ เปิดกว้างกว่าเดิม ชุมชนแต่ละชุมชนมีองค์กรทางเศรษฐกิจของคนที่นี่วันยิ่งเข้มแข็ง มีองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีงบประมาณและบุคคลากรคอยดูแลท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด

นอกจากนี้การที่อดีตนักปฏิวัติได้ทำการทบทวนการต่อสู้และประสบการณ์จากอดีต ทำให้พวกเขามี

³³ กระดูกเขี้ยว, อ่างแล้ว, หน้า 75

ผู้อเขามีข้อสรุปร่วมกันอย่างหนึ่งว่า การปฏิบัติยังไม่เสร็จสิ้น แต่การปฏิบัติในวันนี้ก็คือ “การปฏิบัติจิตสำนึกของตนเอง” หลายอย่างของบ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ระบอบประชาธิปไตยมีความเข้มแข็งขึ้นกว่าเดิม ชีวิตความเป็นอยู่ ความปลอดภัยในชีวิตมีมากขึ้น บ้านเมืองมีชื่อมีแปกว่าเดิม แต่ปัญหาของประเทศชาติก็ยังมีมากมาย ปัญหาความเสื่อมของสังคมเนื่องจากมลภาวะทางความคิด มลภาวะทางจิตใจ เป็นเรื่องที่ทำให้ห่วงใยประเทศชาติบ้านเมืองจะต้องหาทางแก้ไขต่อไป แก้ไขให้ได้ การปฏิบัติที่เริ่มต้นที่ “ตนเอง” จึงสำคัญที่สุด ดังนั้น “พ่อแม่ต้องเป็นพระเอกนางเอกให้กับลูก ๆ ให้กับครอบครัว ต้องเป็นแบบอย่างของคนในชุมชน” และ “การพูดการทำต้องให้เหมือนกัน” เช่นเดียวกับคำกล่าวของนายธง แจ่มศรี ซึ่งให้สัมภาษณ์ ประกายไฟ ลามทุ่ง ฉบับที่ 1 / 2548 มกราคม - มีนาคม พ.ศ. 2548 ว่า อดีตนักปฏิวัติควรวางตัว ดังนี้คือ ต้อง “ให้เหมาะสมกับสภาพที่เป็นจริงในสังคมปัจจุบัน” ต้อง “เข้มงวดต่อตนเอง รักษาคุณธรรมปฏิบัติของเราให้ได้ ปฏิบัติตัวในแนวทางที่ถูกต้อง เป็นแบบอย่างที่ดี” และต้อง “ยึดหลักศีลธรรมอันดีงามของประชาชน” (หน้า 39)

การวิจัยกรณีดังกล่าว ได้ให้ข้อสรุปที่สำคัญ คือ

1. แรงคลใจพื้นฐานให้เกิดการต่อสู้ของชาวบ้านที่ดำเนินการต่อรัฐบาลก็คือปัญหาที่พวกเขาได้ประสบอยู่จริงในวิถีชีวิตประจำวันนั่นเอง ปัญหาใจผู้ร้าย ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน ปัญหาความไม่เป็นธรรมที่ได้รับ เมื่อมีพรรคการเมืองมาเคลื่อนไหวได้ตรงใจ ตรงความต้องการ พวกเขาจึงเข้าร่วมสนับสนุนการต่อสู้ดังกล่าวกระทั่งขยายการต่อสู้ออกไปอย่างกว้างขวาง แต่ภายหลังที่รัฐบาลได้ทำการสรุปบทเรียนจากนั้นก็เร่งทำการปรับปรุงแก้ไขสิ่งที่เรียกว่า “เงื่อนไขของสงคราม” ตามคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 66 / 23 ทำให้ปัญหาต่าง ๆ ที่ดำรงอยู่ตกไปทีละขั้น ในที่สุดก็สามารถถอดสลักปัญหาการต่อสู้ได้ กระทั่งการต่อสู้ด้วยยุธิบทบาทไปในที่สุด ซึ่งเป็นบทพิสูจน์อีกบทว่า แรงคลใจของการต่อสู้มีใช้ลัทธิอุดมการณ์ หากเป็นปัญหาที่แท้จริงที่ดำรงอยู่ของชุมชนนั่นเอง ลัทธิอุดมการณ์เป็นเพียงแนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหาที่ดำรงอยู่ที่น่าจะดีที่สุดในเงื่อนไขหนึ่งเท่านั้น

2. การใช้ ความรุนแรง ไม่ใช่วิธีแก้ไขปัญหาของชุมชน ความรุนแรงที่ใช้ มีแต่เพิ่มความรุนแรงให้มากยิ่งขึ้น ขึ้นไปอีกจนยากแก่การควบคุม ยิ่งใช้ความรุนแรง การต่อสู้ยิ่งเกิดการขยายตัวออกไป โดยเฉพาะความรุนแรงทางการเมืองที่พัฒนาไปถึงใช้กองกำลังอาวุธเข้าต่อสู้กันทำให้ทุกฝ่ายต้องสูญเสียชีวิตทรัพย์สินเงินทองมากมาย และทิ้งบาดแผลให้กับชุมชน สังคมยาวนาน จนสามารถกล่าวได้ว่าได้อย่างชัดเจนว่านี่คือ บทเรียนของเรา ที่ไม่ต้องการให้เกิดซ้ำอีกในสังคมศรีนครินทร์ สังคมพหุลักษณ์และสังคมไทย

.....